

**STRATEGIA
INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY SIERPC
NA LATA 2009-2013**

WERSJA ROBOCZA

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	6
1.1. PODSTAWY POLITYKI SPOŁECZNEJ.....	7
1.2. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE TWORZENIA STRATEGII...	8
1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	10
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	23
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	24
2.2. DEMOGRAFIA	26
2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE IDENTYFIKOWANE W OŚRODKU POMOCY SPOŁECZNEJ	30
2.4. KWESTIA DZIECKA	42
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	47
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ	53
2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	56
2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	60
2.9. PROBLEMY SPOŁECZNE W OCENIE ŚRODOWISKA LOKALNEGO	61
2.10. ANALIZA SWOT	70
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	78
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	80
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	84
3.1. MISJA	85
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	88
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	101
4. UWAGI KOŃCOWE.....	112
SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW	113

WPROWADZENIE

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument dla gminy Sierpc, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w **Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sierpcu** przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

W pracach nad strategią uczestniczyli eksperci, specjaliści, przedstawiciele środowisk oświaty, kultury, ochrony zdrowia, sądownictwa, policji, pomocy społecznej, przedstawiciele organizacji pozarządowych i samorządu lokalnego.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sierpc na lata 2009-2013 składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, diagnostycznej i programowej.

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione podstawy polityki społecznej, uwarunkowania społeczno-prawne tworzenia strategii oraz została dokonana analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę gminy, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej jej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych gminy, opartą na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie skonstruowanych do tego celu ankiet i wywiadów. Diagnoza obejmuje następujące kwestie:

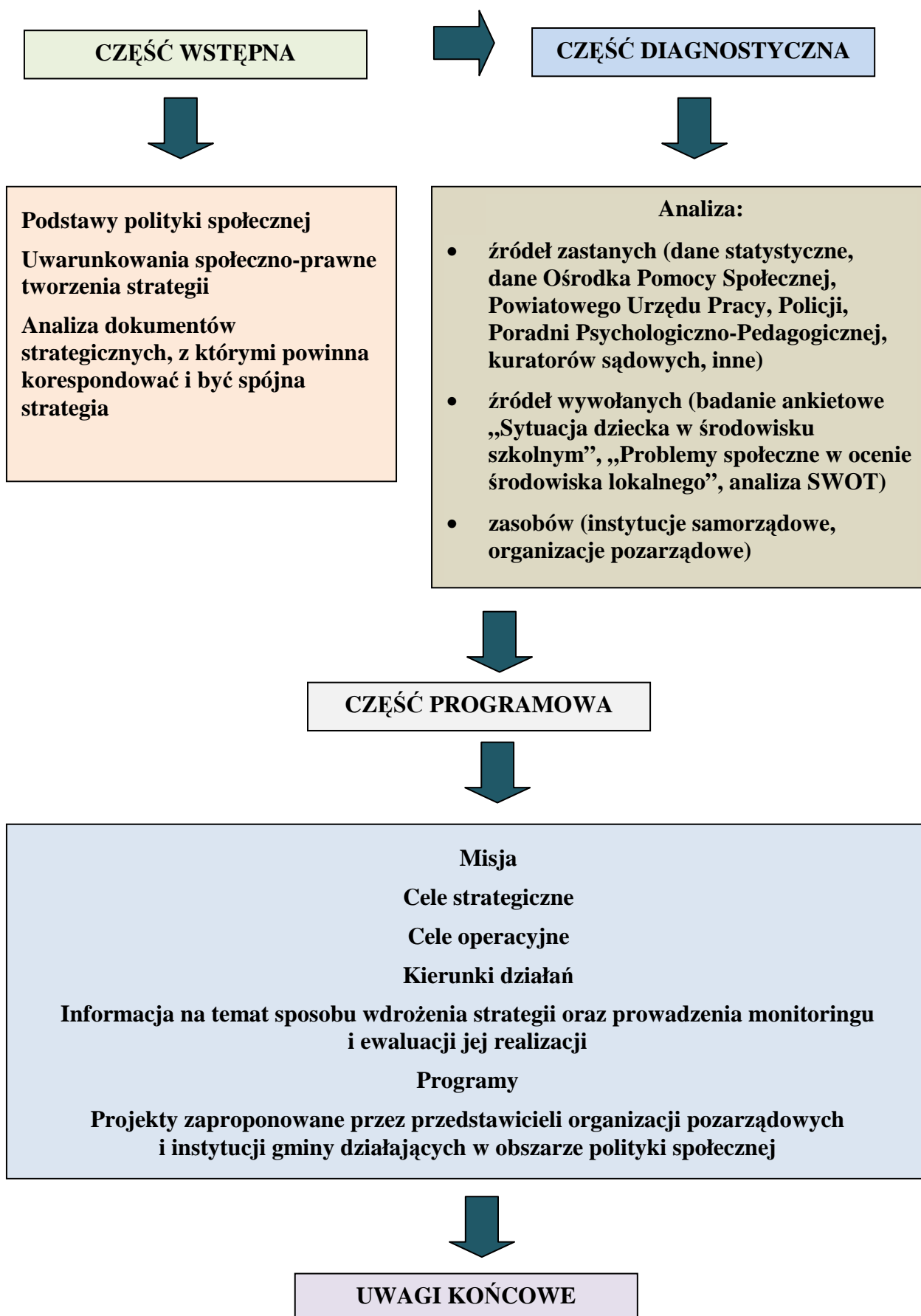
1. Problemy społeczne identyfikowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej;
2. Kwestia dziecka;
3. Kwestia osób bezrobotnych;
4. Kwestia uzależnień;
5. Kwestia niepełnosprawności;
6. Kwestia przestępczości;
7. Problemy społeczne w ocenie środowiska lokalnego;
8. Analiza SWOT;
9. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

W podsumowaniu części diagnostycznej, po nałożeniu wyników dokonanej analizy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu gminnego, zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej dokumentu. Ponadto pokazany został związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego.

W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji. Część programowa dokumentu zawiera również projekty zaproponowane przez przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji gminy działających w obszarze polityki społecznej.

Przedstawienie graficzne metodologii opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sierpc na lata 2009-2013 prezentuje poniżej zamieszczony diagram.

Diagram 1. Metodologia opracowania dokumentu strategii

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały podstawy polityki społecznej, uwarunkowania społeczno-prawne tworzenia strategii oraz została dokonana analiza dokumentów strategicznych, opracowanych na poziomie kraju, województwa, powiatu i gminy, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

1.1. PODSTAWY POLITYKI SPOŁECZNEJ

Polityka społeczna oparta na określonych wartościach i zasadach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu kształtowania warunków życia ludności, stosunków międzyludzkich i ogólnych warunków rozwoju oraz harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych. Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.

6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Mówiąc o wartościach, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, jaką jest dobro rodziny. Ta wartość stała się fundamentem niniejszego dokumentu programowego, gdyż od wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.2. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE TWORZENIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod

uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 1 poz. 7 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 71, poz. 734 z późn. zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

W gminnej strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych, biznesu oraz uznaje się za niezbędną partnerską współpracę

z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowa Strategia Integracji Społecznej na lata 2004-2010,
- Krajowy Program „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2008-2010”,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki,
- Strategia Wojewódzka w zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005-2013,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005-2012 Powiatu Sierpeckiego,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Sierpc – Program Rozwoju Lokalnego do roku 2013.

1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy nie jest jedynym dokumentem w obszarze polityki społecznej, którego skutki dotyczą jego mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa, powiatu czy gminy pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sierpc na lata 2009-2013 jest spójna z poniższymi dokumentami.

1.3.1. DOKUMENTY KRAJOWE I EUROPEJSKIE

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku. Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. W zakresie realizacji **prawa do edukacji** zakładają one: wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym, poprawę jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym; upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci oraz upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego** priorytety zakładają: radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań, oraz ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

W zakresie realizacji **prawa do pracy** priorytety zakładają: ograniczenie bezrobocia długookresowego, zmniejszenie bezrobocia młodzieży, zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych oraz zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia** priorytety zakładają: wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności, upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych** priorytety zakładają: zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością, zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych, rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami, zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, realizację Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne oraz zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Krajowy Program „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2008-2010”

Krajowy Program „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2008-2010” jest dokumentem, który został przygotowany w związku z uczestnictwem Polski w otwartej metodzie koordynacji Unii Europejskiej w dziedzinie zabezpieczenia społecznego i integracji społecznej. Jego celem jest poprawa efektywności otwartej metody koordynacji, która jest metodą wzajemnej pomocy, wzajemnego uczenia się i wymiany informacji, oraz wzmocnienie interakcji pomiędzy otwartą metodą koordynacji w polityce społecznej a Strategią Lizbońską na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Dokument obejmuje trzy obszary działań: integrację społeczną, system emerytalny oraz opiekę zdrowotną i opiekę długoterminową, które zostały ujęte w trzech częściach składowych Programu, tj. w Krajowym Planie Działania na rzecz Integracji Społecznej, w Krajowej Strategii Emerytalnej oraz w Krajowym Planie na rzecz Opieki Zdrowotnej i Opieki Długoterminowej.

Cele przewodnie Krajowego Planu Działań na rzecz Integracji Społecznej zostały uzgodnione w konsultacjach z przedstawicielami władz samorządowych, partnerami społecznymi, środowiskiem naukowym oraz organizacjami pozarządowymi. Wzięto również pod uwagę rekomendacje Komisji Europejskiej sformułowane pod adresem Polski we Wspólnym Raporcie na rzecz Zabezpieczenia Społecznego i Integracji Społecznej z 2007 r. Priorytety i działania Krajowego Planu Działań na rzecz Integracji Społecznej na lata 2008-2010 uwzględniają także spójność z założeniami Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym (2010). Przyjęto, że dokument będzie realizowany w ramach trzech priorytetów tematycznych, w obrębie których wyznaczono następujące działania:

Priorytet 1. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży

1. Poprawa sytuacji dochodowej rodzin
2. Rozwój usług opiekuńczych nad dzieckiem
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych oraz wsparcie dla uczących się dzieci i młodzieży z ubogich rodzin

Priorytet 2. Integracja przez aktywizację

1. Rozwój ekonomii społecznej
2. Rozwój narzędzi i instrumentów na rzecz aktywnej integracji
3. Realizacja programów integracyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych

Priorytet 3. Dostęp do wysokiej jakości usług społecznych

1. Poprawa jakości usług edukacyjnych
2. Rozwój budownictwa socjalnego
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych
4. Profilaktyka w zakresie przeciwdziałania narkomanii
5. Rozwój usług dla ludzi starszych
6. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
7. Rozwój nieodpłatnej pomocy prawnej

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty.

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- Priorytet I – Działanie 1.2. „Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej”, którego cel zakłada podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej poprzez rozszerzanie realizowanych przez nie usług, poprawę systemu monitorowania i oceny efektywności podejmowanych działań oraz inwestycje w rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr;
- Priorytet I – Działanie 1.3. „Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej”, którego celem jest opracowywanie, wdrażanie i promocja ogólnopolskich i ponadregionalnych rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, skierowanych do grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym w szczególności: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób pozbawionych wolności, osób niepełnosprawnych oraz członków społeczności romskiej, a także upowszechnianie rozwiązań na rzecz godzenia życia

zawodowego i rodzinnego oraz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn w dostępie do zatrudnienia;

- Priorytet VII – Działanie 7.1. „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji”, którego cel zakłada rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwianie dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz poprawę skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w regionie;
- Priorytet VII – Działanie 7.2. „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”, którego celem jest poprawa dostępu do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwijanie sektora ekonomii społecznej;
- Priorytet VII – Działanie 7.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji”, którego cel zakłada wsparcie dla rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”, którego cel zakłada wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w celu ich efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w mechanizmach partnerstwa, szczególnie w obszarach istotnych dla realizacji Strategii Lizbońskiej i Krajowego Programu Reform.

1.3.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Strategia Wojewódzka w zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005-2013

Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające do wyrównywania poziomu życia mieszkańców. Strategia Wojewódzka w zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005-2013 określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

W toku prac nad strategią misję samorządu województwa mazowieckiego, realizowaną w ramach strategii wojewódzkiej polityki społecznej Mazowsza na lata

2005-2013, określono jako „osiągnięcie odczuwalnych społecznie, pozytywnych efektów w zakresie priorytetowych obszarów polityki społecznej, jakie stanowią: ubóstwo, uzależnienia, starość, bezrobocie, niepełnosprawność”. Dla każdego z pięciu wyodrębnionych obszarów sformułowano następujące cele strategiczne.

I. Ubóstwo

1. Podejmowanie selektywnych działań na rzecz osób i rodzin znajdujących się w stanie ubóstwa, ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć ograniczających skutki życia w biedzie
2. Tworzenie mechanizmów wychodzenia z bezdomności i zapobiegających przechodzeniu osób ubogich w stan bezdomności

II. Uzależnienia

1. Zahamowanie wzrostu spożycia alkoholu, promocja zdrowego stylu życia, rozwijanie postaw sprzyjających tym zachowaniom
2. Ograniczenie używania i dostępności do narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz związanych z tym problemów

III. Starość

1. Podniesienie jakości życia osób starszych, zaspokajanie ich potrzeb poprzez spójne i skoordynowane działania podmiotów mających wpływ na realizację regionalnej polityki społecznej

IV. Bezrobocie

1. Rozwijanie aktywnej polityki rynku pracy w zakresie działań objętych pomocą społeczną, wspieranej przez realizację sektorowych i regionalnych programów

V. Niepełnosprawność

1. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005-2012

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki znalazły miejsce w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005-2012” Powiatu Sierpeckiego. Dokument ten zawiera diagnozę

problemów społecznych w powiecie, określa zasoby powiatu służące rozwiązywaniu problemów z zakresu pomocy społecznej oraz wyznacza poniżej przedstawione kierunki rozwoju pomocy społecznej i główne kierunki działań w rozwiązywaniu problemów społecznych w powiecie.

I. Pomoc osobom bezrobotnym

1. Zmniejszenie bezrobocia oraz jego skutków poprzez:

- stwarzanie warunków do powstawania nowych miejsc pracy,
- dostosowanie profilu kształcenia zawodowego do wymogów lokalnego rynku pracy,
- pomoc osobom bezrobotnym i zagrożonym bezrobociem.

Kierunki realizacji celów:

- koordynacja działań i wymiana informacji instytucji i organizacji zajmujących się problematyką rynku pracy takich jak: Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Miasta w Sierpcu i Urzędy Gmin, Stowarzyszenia i przedstawiciele pracodawców,
- dostosowywanie szkoleń dla bezrobotnych,
- monitorowanie rynku pracy,
- szeroko prowadzona polityka informacyjna na temat istniejących form pomocy osobom bezrobotnym i zagrożonym bezrobociem.

II. Pomoc rodzinom

- umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji.

Kierunki realizacji celów:

- uruchamianie i stymulacja własnych zasobów i możliwości rodzin,
- ewaluacja systemu opieki nad dzieckiem,
- zmniejszenie skutków niedostatku wynikającego z sytuacji rodzinnej, bezrobocia itd.

III. Pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym

1. Zapewnienie warunków do zaspokojenia potrzeb bytowych, zdrowotnych i społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych niemogących zaspokoić ich we własnym zakresie:

- wspieranie samodzielności i partycypacji społecznej ludzi starszych,
- wspieranie ludzi starszych potrzebujących pomocy i pielęgnacji w aspekcie ich samodzielności,
- wyrównanie warunków życia,
- tworzenie systemu oparcia społecznego.

Kierunki realizacji celów:

- integracja ze środowiskiem osób starszych i niepełnosprawnych,
- aktywizowanie rodzin i środowiska lokalnego do działania na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych,
- wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych,
- rozwój infrastruktury pomocy społecznej niezbędnej w zaspokajaniu potrzeb opiekuńczych i bytowych osób starszych i niepełnosprawnych.

IV. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych

- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży,
- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązaniu problemów alkoholowych,
- sposób dystrybucji alkoholu, w tym: ustalenie szczegółowych zasad wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych, ograniczenie usytuowania punktów sprzedaży alkoholu w obszarach placówek obsługujących dzieci i młodzież, wprowadzenie skutecznej kontroli przestrzegania zapisów ustawy przez podmioty sprzedające napoje, a w szczególności w zakresie przestrzegania zakazu sprzedawania alkoholu nietrzeźwym i nieletnim.

V. Zapobieganie narkomanii

1. Realizacja zadań poprzez:

- organizowanie konsultacji i poradnictwa dla osób eksperymentujących z różnego rodzaju środkami odurzającymi, anabolikami oraz uzależnionych i ich rodzin,
  - grupy wsparcia dla rodziców,
  - zajęcia profilaktyczne i wykłady edukacyjne skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców, dotyczące: mitów i stereotypów związanych z narkotykami, zagrożeń związanych z eksperymentowaniem i zażywaniem narkotyków w zakresie zachowań ryzykownych, symptomów uzależnienia i zagrożenia uzależnieniem, psychologicznych mechanizmów uzależnienia,
  - kontakty z ośrodkami udzielającymi pomocy osobom uzależnionym,
  - nawiązywanie kontaktów ze środowiskiem osób uzależnionych: prowadzenie pracy ulicznej w tym środowisku, organizacja pomocy socjalnej dla osób uzależnionych,
  - całodobowy telefon zaufania dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz wszystkich osób o wysokim poziomie zachowań ryzykownych.
2. Organizowanie obozów terapeutycznych, klubów środowiskowych, zajęć pozalekcyjnych, atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu nie tylko dla rodzin dysfunkcyjnych, ale dla ogółu młodzieży.
  3. Przeprowadzenie badań na poziomie szkół gimnazjalnych i średnich w celu całościowego zdiagnozowania problemu narkomanii w powiecie.

VI. Zapobieganie przestępczości dzieci i młodzieży

- realizacja w szkołach programów rozwiązywania konfliktów między ludźmi,
- wprowadzenie tzw. mediacji szkolnych, tj. procesu pojednania sprawcy czynu zabronionego przez prawo z jego ofiarą,
- podjęcie działań zmierzających do utworzenia na terenie powiatu: zajęć socjoterapeutycznych, ze szczególnym uwzględnieniem tych nieletnich, którzy oczekują na umieszczenie w placówkach; zastępczych rodzin wielodzietnych (specjalistycznych, terapeutycznych itp.),
- wznowienie pracy Kuratorskiego Ośrodka Pracy z Młodzieżą przy Sądzie Rejonowym w Sierpcu.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Sierpc – Program Rozwoju Lokalnego do roku 2013

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego), jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądaných dla rozwoju gminy działalności.

W trakcie prac nad Strategią dokonano m.in. diagnozy sytuacji demograficznej gminy, analizy struktury zatrudnienia i bezrobocia w gminie, oceny stanu infrastruktury technicznej i społecznej, sytuacji w rolnictwie i turystyce, przeprowadzono analizę SWOT, która m.in. pozwoliła na identyfikację występujących problemów, a następnie wyznaczono misję: rozwój gminy Sierpc poprzez: różnorodność podejmowanych działań, zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej, rozwój infrastruktury komunalnej społeczno-gospodarczej, inwestowanie w ludzi młodych i edukację, kultywowanie lokalnych tradycji i kultury, współpracę z innymi samorządami.

W ramach strategii wyznaczono cele strategiczne i opracowano programy operacyjne w 7 obszarach strategicznych. W 4 z nich zawarto zadania odnoszące się m.in. do sfery społecznej oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, ograniczenia bezrobocia i rozwoju przedsiębiorczości:

I. Edukacja – Zapewnienie optymalnych warunków kształcenia dla dzieci i młodzieży

1. Rozwój zasobów ludzkich
2. Rozbudowa i modernizacja technicznej oraz społecznej infrastruktury oświatowej

II. Przedsiębiorczość – Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości

1. Promocja rozwoju przedsiębiorczości poprzez wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw

2. Edukacja dla przedsiębiorczości
- III. Turystyka i rekreacja – Podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy Sierpc
1. Rozbudowa infrastruktury turystycznej
  2. Wielokierunkowa promocja gminy
- IV. Pomoc społeczna – Bezpieczeństwo socjalne i publiczne
1. Wdrożenie skutecznych form wsparcia osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych
  2. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego
    - Współpraca z samorządami: powiatowym i gminnymi w opracowaniu i wdrożeniu „Powiatowego programu zwalczania bezrobocia”
    - Opracowanie i wdrożenie gminnego systemu pomocy społecznej
    - Opracowanie programu pomocy i poprawy warunków życia dla osób niepełnosprawnych
    - Uściślenie współpracy z organizacjami charytatywnymi w zakresie realizacji usług na rzecz mieszkańców potrzebujących pomocy
    - Organizacja „białych niedziel” dla mieszkańców gminy
  3. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego
    - Przeprowadzenie szkoleń profilaktycznych dla dorosłych, dzieci i młodzieży na temat zagrożeń i sposobów przeciwdziałania

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Wiejska gmina Sierpc położona jest w północno-zachodniej części województwa mazowieckiego. Jest jedną z siedmiu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu sierpeckiego. Od Płocka siedzibę władz gminy dzieli ok. 35 km, od Torunia ok. 85 km, a od Warszawy ok. 135 km. Gmina zajmuje powierzchnię 150,23 km² i liczy 7.156 mieszkańców (stan na 31.12.2007 r.).

Do gminy należy czterdzieści sołectw: Białe Błoto, Białoskóry, Białyszewo, Białyszewo-Towarzystwo, Bledzewo, Bledzewko, Borkowo Kościelne, Borkowo Wielkie, Dąbrówki, Dębowo, Dziembakowo, Goleszyn, Gorzewo, Grodkowo-Włóki, Grodkowo-Zawisze, Kisielewo, Kręckowo, Mieszaki, Mieszczyk, Miłobędzyn, Nowe Piastowo, Nowy Susk, Osówka, Pawłowo, Piaski, Podwierzbie, Rachocin, Rydzewo, Stare Piastowo, Studzieniec, Sudragi, Susk, Sułocin-Teodory, Sułocin-Towarzystwo, Szczepanki, Warzyn Kmiecny, Warzyn-Skóry, Wernerowo, Wilczogóra i Żochowo. Wsie wchodzące w skład gminy okalają tereny miasta Sierpc. Ponadto gmina od południa graniczy z gminą Gozdowo, od południa i zachodu z gminą Mochowo, od zachodu z gminą Skępe, od zachodu i północy z gminą Szczutowo, od północy z gminą Rościszewo, a od wschodu z gminą Zawidz.

Gmina Sierpc leży w środkowej części niecki brzeźnej, zwanej Niecką Warszawską lub Płocką, i obejmuje swoim terenem pogranicze dwóch makroregionów fizycznogeograficznych: Pojezierza Chełmińskiego-Dobrzyńskiego od zachodu (z mezoregionami: Pojezierzem Dobrzyńskim i Równiną Urszulewską) i Niziny Północnomazowieckiej od wschodu (z mezoregionami: Wysoczyzną Płońską i Równiną Raciąską). Strukturę geologiczną stanowią w przeważającej części równinne i faliste powierzchnie sandrowe. Doliny rzeczne utworzyły się w miejscu rynien polodowcowych pozostałych po poznańskiej fazie zlodowacenia Wisły. W rzeźbie wyróżnić można trzy główne jednostki geomorfologiczne: równinę sandrową, wysoczyznę morenową i dolinę Skrwy.

Przepływająca przez tereny gminy rzeka Skrwa ma ujście do Wisły w miejscowości Biskupice (powiat płocki). Lewy dopływ Skrwy stanowi rzeka Sierpienica, która przepływa przez gminę w kierunku północno-zachodnim. Obszar gminy położony jest w dorzeczu tych dwóch rzek. Na terenie gminy znajduje się Jezioro

Bledzewskie o powierzchni 34,9 ha. Znaczna część obszaru gminy – blisko 1/3 – uznana została za obszar chronionego krajobrazu (przysięcze Skrzy Prowej). Na obszarze gminy nie ma żadnych rezerwatów przyrody, jest natomiast 6 pomników przyrody żywej (pojedyncze drzewa oraz głąz narutowy).

Atrakcją turystyczną gminy są obiekty zabytkowe i sakralne, na które składają się m.in. młyn wodny w Borkowie, zespół dworski w Dziembakowie, kościół w GoleSZynie, zagroda młynarska w Kwaśnie, dwór z parkiem w Miłobędzynie oraz zespoły dworskie w Studzieńcu i Piastowie.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa Nr 10 (planowana jako trasa szybkiego ruchu) i dwie drogi wojewódzkie: Nr 560 relacji Płock – Sierpc – Brodnica i Nr 541 relacji Tłuchowo – Sierpc – Lubawa. Ponadto Sierpc stanowi węzeł kolejowy – linie wychodzą w czterech kierunkach – Toruń, Nasielsk, Płock oraz Brodnica (obecnie pociągi na tej trasie nie kursują). Na linii Sierpc – Nasielsk odbywa się ruch szynobusowy.

Podstawową funkcją gminy jest rolnictwo rozwinięte na gruntach o zróżnicowanych warunkach glebowych. Większość mieszkańców prowadzi własne gospodarstwa rolne, które stanowią podstawowe miejsca zatrudnienia na terenie gminy. Główną uprawę stanowią ziemniaki. Hoduje się trzodę chlewną, krowy oraz owce, rozwija się również hodowla strusi. Produkcja rolna w znacznym stopniu wykorzystywana jest na rynku lokalnym, m.in. przez ubojnie drobiu, masarnie i mleczarnie. Z końcem 2007 roku na terenie gminy funkcjonowało 250 prywatnych podmiotów gospodarczych.

Sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzą: Szkoły Podstawowe w Borkowie Kościelnym, Studzieńcu, GoleSZynie i Sudragach, do których w roku szkolnym 2006/2007 uczęszczało łącznie 601 uczniów, a także Gimnazja w Borkowie Kościelnym i Susku, w których naukę pobierało 293 uczniów. Na terenie gminy funkcjonuje także Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Bledzewie, która posiada 3 filie w Studzieńcu, GoleSZynie i Borkowie Kościelnym.

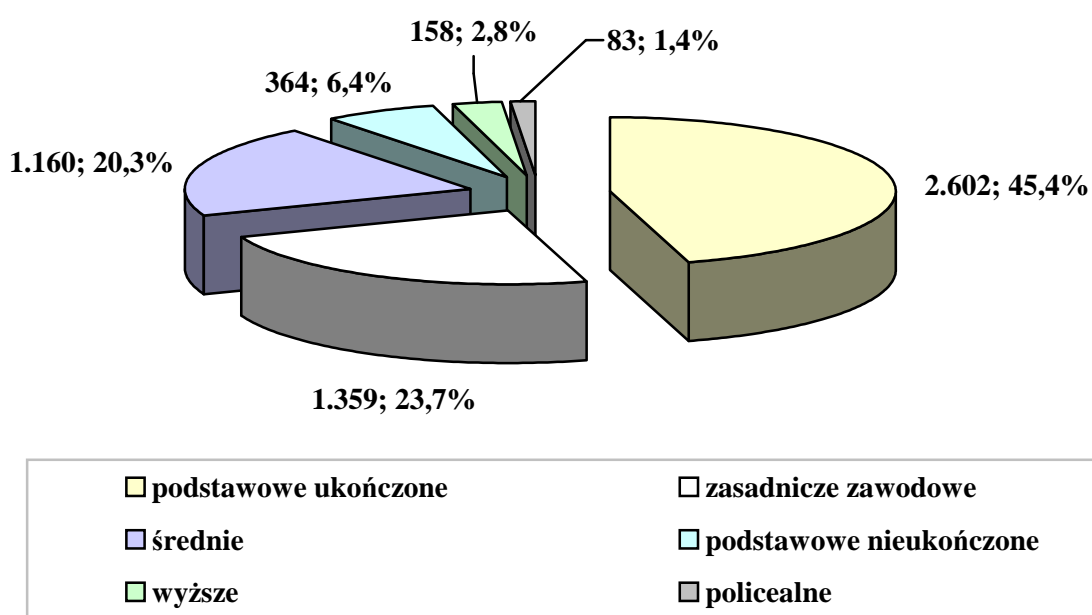
Położenie gminy Sierpc i dogodne połączenia komunikacyjne powodują, że wielu jej mieszkańców korzysta z placówek świadczących usługi publiczne i z infrastruktury zlokalizowanej na obszarze miasta Sierpc. Do tego typu usług należą także usługi zdrowotne. Na obszarze gminy Sierpc jedynie w GoleSZynie zlokalizowany jest punkt filialny Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Medicar”.

2.2. DEMOGRAFIA

Sytuacja demograficzna mieszkańców gminy została opracowana na podstawie informacji zebranych podczas przeprowadzania Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2002 roku oraz danych Urzędu Gminy w Sierpcu z lat 2005-2007. Ich analiza pozwoliła na zobrazowanie sytuacji społeczno-ekonomicznej ludności, przedstawienie obecnej struktury demograficznej mieszkańców i dokonanie w tym zakresie prognozy na najbliższe lata. Czynniki powyższe odgrywają bowiem istotną rolę w planowaniu zabezpieczenia społecznego ludności.

W 2002 roku teren gminy Sierpc zamieszkiwało 7.138 osób. Analizując strukturę wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej (5.726 osób), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (2.602 osoby) i zasadniczym zawodowym (1.359 osób), a wykształceniem wyższym legitymowało się 158 mieszkańców. Strukturę wykształcenia ludności gminy Sierpc w wieku 13 lat i więcej w 2002 roku przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Ludność gminy w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

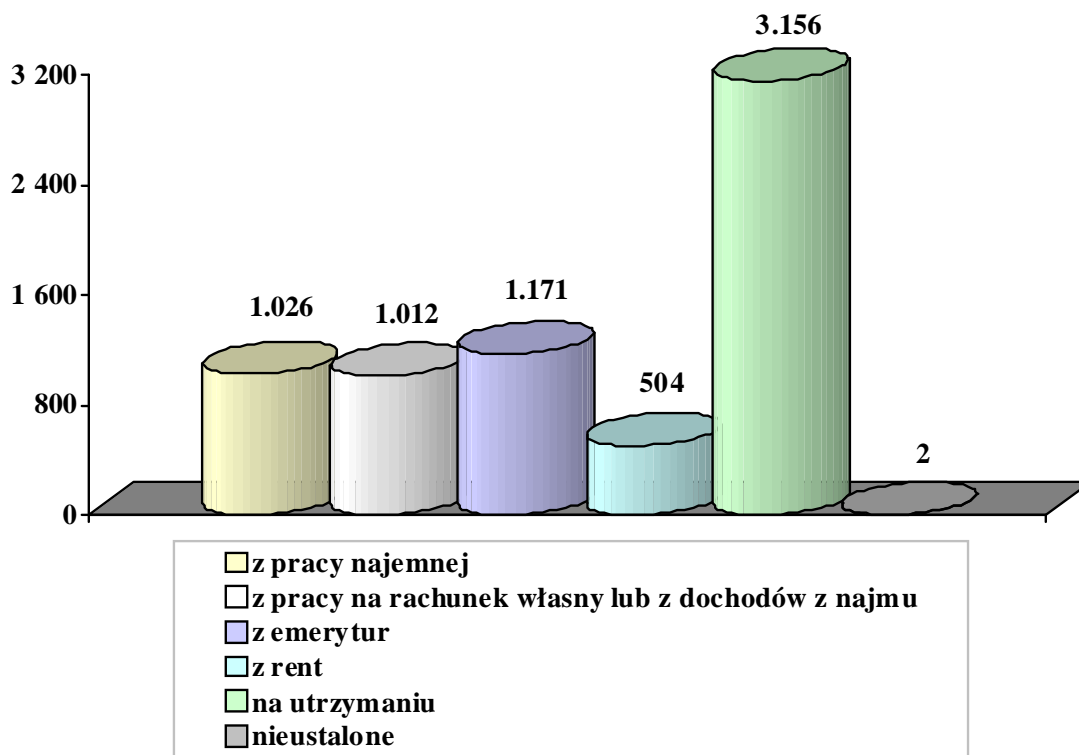

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

Wykształcenie ludności jest bezpośrednio związane z jej cechami społeczno-zawodowymi, wpływa na aktywność zawodową ludności i źródła jej utrzymania. Dane szczegółowe w tym ostatnim zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Ludność gminy według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

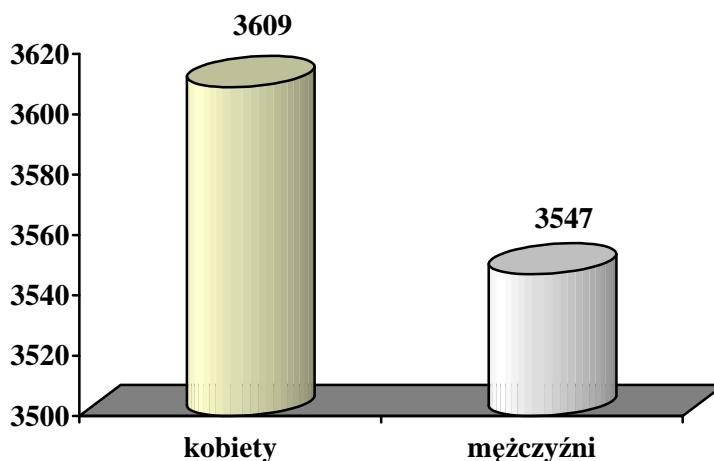

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku spośród 7.138 mieszkańców gminy 3.980 osób (55,8%) posiadało własne źródło utrzymania. Wśród nich 2.038 osób utrzymywało się z pracy, w tym 1.026 osób z pracy najemnej i 1.012 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu (922 osoby z pracy w rolnictwie). Z pozostałych źródeł utrzymania korzystało 1.941 osób, w tym 1.171 osób otrzymywało emerytury, a 504 osoby – renty. Na utrzymaniu pozostawało 3.156 osób, a źródła utrzymania nie ustalono dla 2 osób.

Na przestrzeni ostatnich lat sytuacja demograficzna gminy Sierpc ulegała zmianom. Dane szczegółowe w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

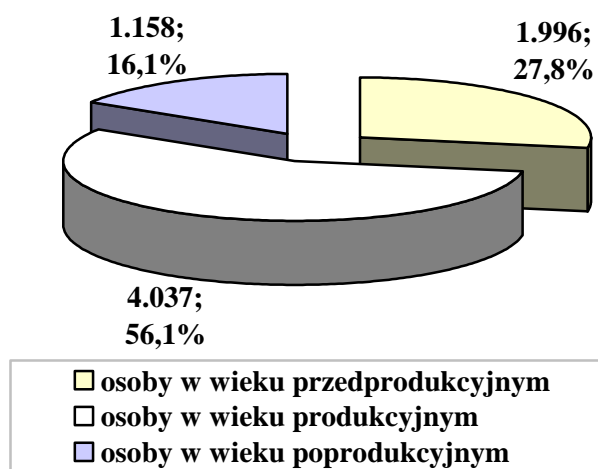
Wykres 3. Ludność gminy według płci z końcem 2007 roku

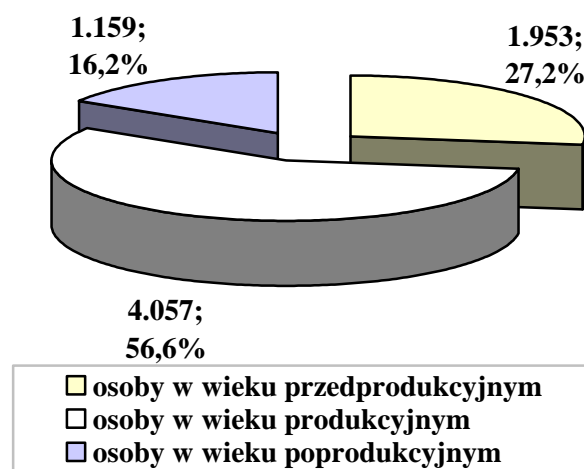
Dane Urzędu Gminy Sierpc.

Według danych Urzędu Gminy Sierpc z 31 grudnia 2007 roku teren gminy zamieszkiwało 7.156 osób, w tym 3.609 kobiet i 3.547 mężczyzn. Na 100 mężczyzn przypadało 101 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 48 osób na 1 km².

Wykres 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy z końcem 2005 roku

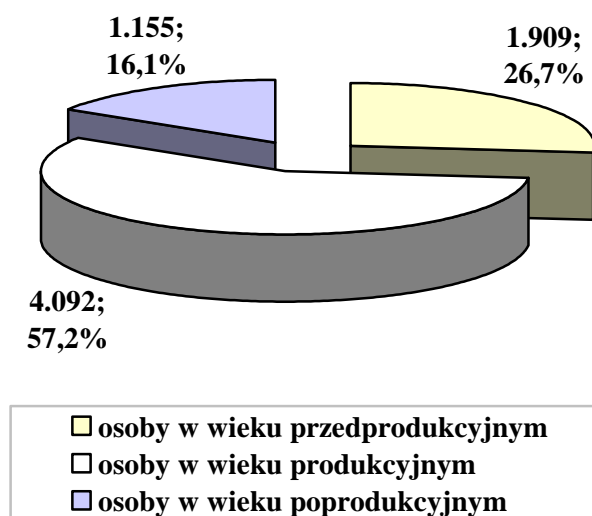

Wykres 5. Struktura wiekowa mieszkańców gminy z końcem 2006 roku

Dane Urzędu Gminy Sierpc.

Wykres 6. Struktura wiekowa mieszkańców gminy z końcem 2007 roku

Dane Urzędu Gminy Sierpc.

Na przestrzeni lat 2005-2007 struktura wiekowa mieszkańców gminy Sierpc ulegała zmianom. W analizowanym okresie miał miejsce systematyczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i systematyczny wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym, przy jednoczesnym wahaniu liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa ludności gminy była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym.

Prognozując sytuację demograficzną gminy na najbliższe lata, należy jednak zwrócić uwagę na dwie istotne kwestie. Pierwsza z nich dotyczy systematycznego spadku liczby dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), druga natomiast odnosi się do wzrostu udziału osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. W niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób będących obecnie w tej grupie ekonomicznej może kończyć swą działalność zawodową i zasilić tym samym grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej

narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE IDENTYFIKOWANE W OŚRODKU POMOCY SPOŁECZNEJ

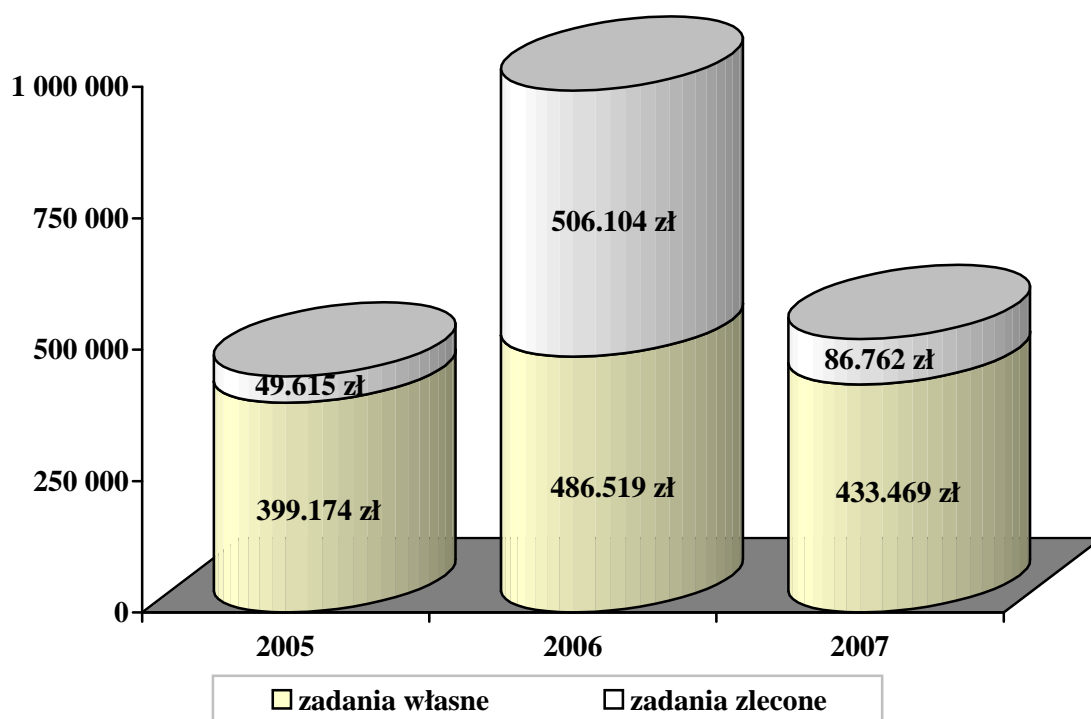
Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1). Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1).

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Sierpc odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej,
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych),
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym,
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Wielkość środków finansowych przeznaczanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierpcu na różne formy pomocy w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7. Wydatki GOPS-u na pomoc społeczną w gminie w latach 2005-2007

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu.

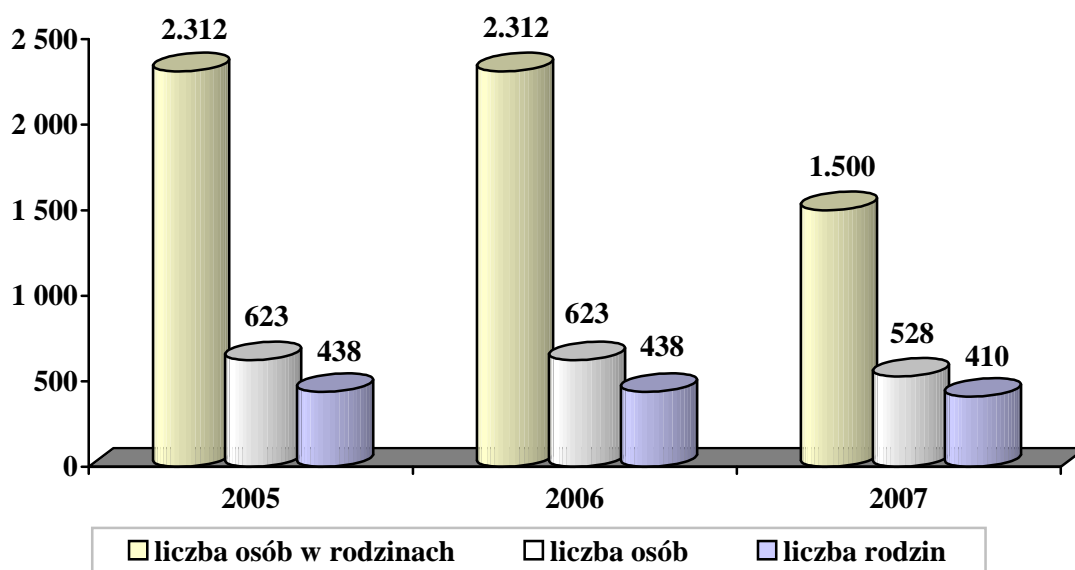
Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierpcu na pomoc społeczną, uwzględniając kwoty na realizację zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż w 2006 roku uległy one istotnemu zwiększeniu. Wpływ na taki stan rzeczy miał znaczny wzrost kwot wydatkowanych zarówno na zadania własne gminy, jak i zlecone gminie. Wśród tych ostatnich dominującą pozycję stanowiły środki finansowe przeznaczone na pokrycie wydatków związanych z klęską suszy. Wsparcie to było świadczone w ramach rządowego programu „Pomoc dla gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy” i zostało udzielone 365 gospodarstwom na łączną kwotę 445.660 zł.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2005 – 448.789 zł, w roku 2006 – 992.623 zł, a w 2007 roku – 520.231 zł.

Dane szczegółowe dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej w gminie Sierpc w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Osoby objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2005-2007

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu.

W latach 2005-2006 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Sierpc nie zmieniała się, natomiast w roku 2007 uległa znacznemu spadkowi.

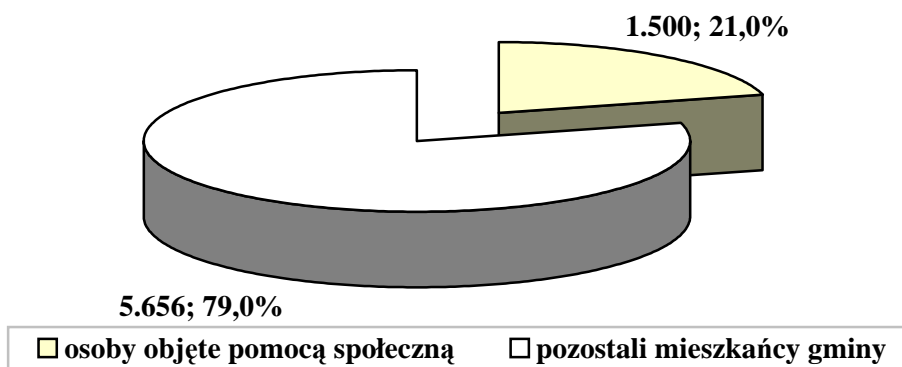
Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

Na syndrom głębokiego ubóstwa w Polsce składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Należy podkreślić, iż wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

Poniższy wykres przedstawia udział beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców gminy Sierpc z końcem 2007 r.

Wykres 9. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2007 roku

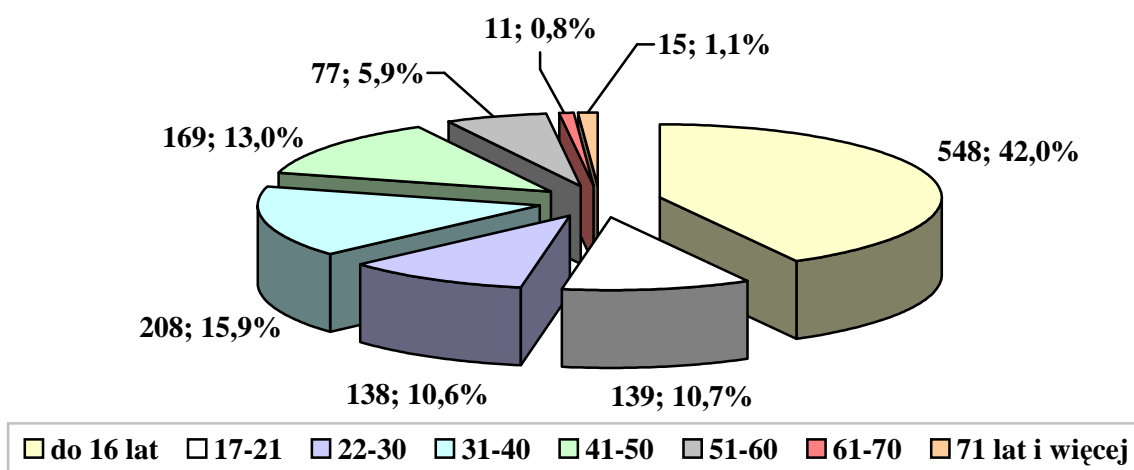

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu.

Spośród 7.156 mieszkańców gminy, 1.500 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2007. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Strukturę demograficzną i zawodową odbiorców pomocy społecznej w 2007 roku przedstawiają poniższe wykresy.

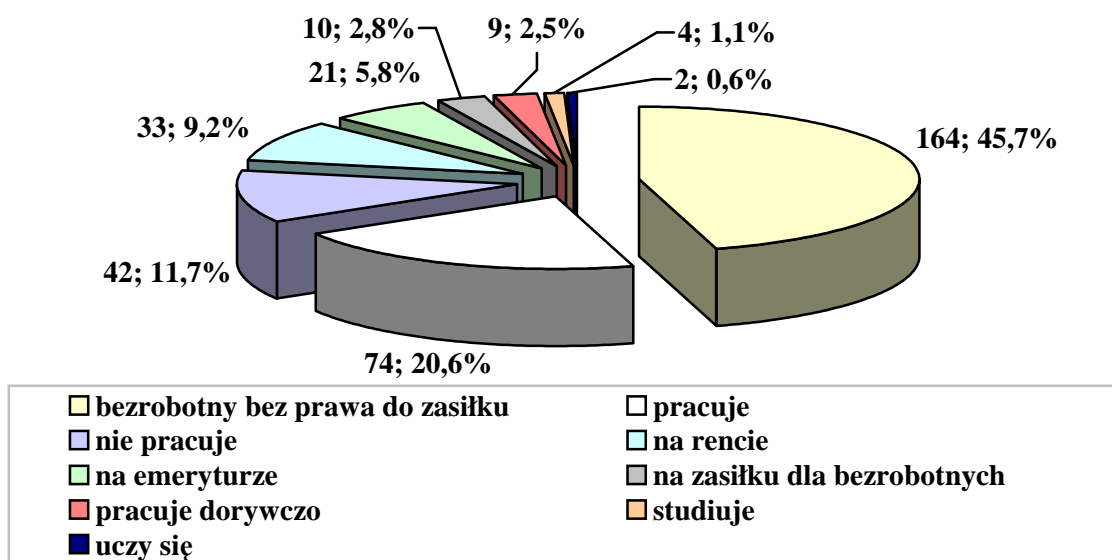
Wykres 10. Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2007 roku (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2007 roku odbiegała od struktury demograficznej całej lokalnej społeczności. Uwagę zwracała znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin. Niepokój budziła również liczna grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Wykres 11. Struktura odbiorców pomocy społecznej w gminie powyżej 18 lat ze względu na aktywność zawodową w 2007 roku (według decyzji administracyjnych)

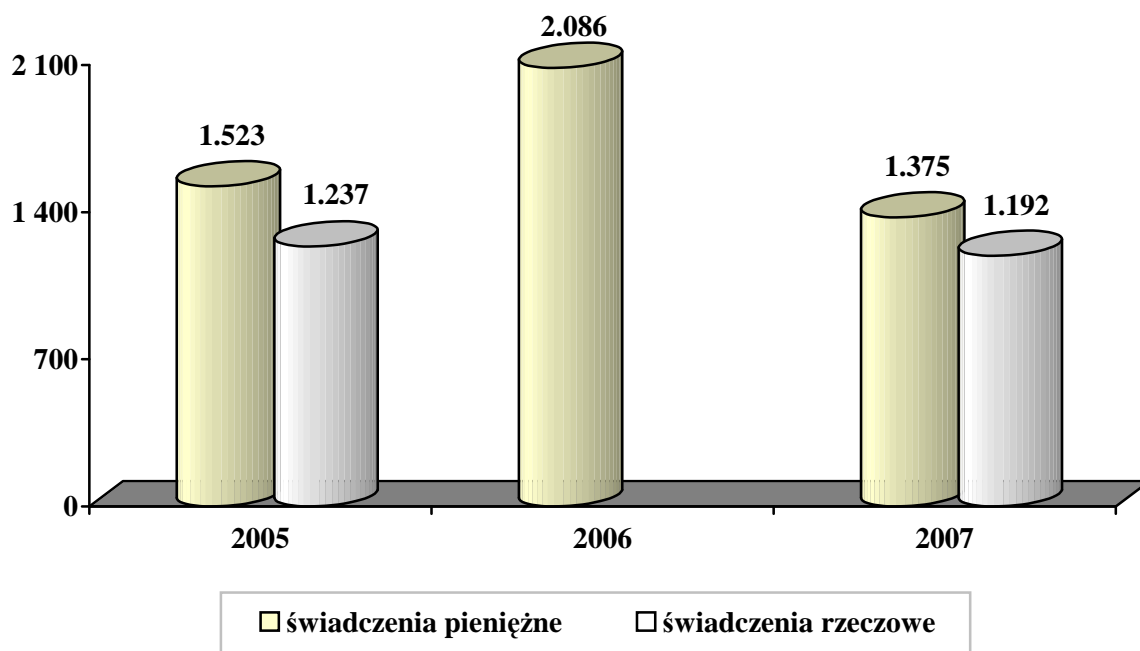
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu.

Analizując strukturę odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową, należy zauważyć, iż najliczniejsze grupy beneficjentów w 2007 roku stanowiły osoby bezrobotne, niemające prawa do zasiłku. Kolejną grupę beneficjentów tworzyły osoby posiadające zatrudnienie. Ich obecność wśród klientów systemu pomocy społecznej należy tłumaczyć uzyskiwaniem niskich dochodów uniemożliwiających utrzymanie siebie i swoich rodzin. Trzecią grupę beneficjentów w roku 2007 stanowiły osoby niepracujące, korzystające ze świadczeń rentowych oraz emerytalnych. Następną grupę stanowiły osoby pozostające bez pracy, a posiadające prawo do zasiłku dla

bezrobotnych oraz osoby pracujące dorywczo. Najmniej liczebne grupy tworzyły osoby studiujące oraz uczące się.

Poszczególne rodzaje pomocy udzielanej beneficjentom systemu pomocy społecznej w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2005-2007 (liczba osób)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu.

W latach 2005-2007 świadczenia pieniężne były najczęściej udzielanymi formami pomocy. W omawianym okresie liczba osób objętych tym rodzajem ulegała wahaniom. Analizując możliwości przyznawania przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej świadczeń pieniężnych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

W analizowanym okresie beneficjenci pomocy społecznej korzystali również ze wsparcia rzeczowego oraz byli objęci, nieuwzględnioną na powyższym wykresie i w poniższej tabeli, pracą socjalną.

Szczegółowe dane na temat liczby osób i rodzin, którym udzielono poszczególnych form wsparcia, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje świadczeń realizowanych przez GOPS w latach 2005-2007

Typy świadczeń	2005		2006		2007	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	1.523	782	2.086	687	1.375	712
Rzeczowe	1.237	315	–	–	1.192	305

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które w trybie administracyjnym może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny. Powody przyznawania pomocy społecznej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierpcu w latach 2005-2007 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej przez GOPS w latach 2005-2007 (liczba osób w rodzinach)

Lp.	Rok 2005	Liczba osób w rodzinach
1.	bezrobocie	723
2.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	688
3.	ubóstwo	375
4.	niepełnosprawność	56
5.	długotrwała lub ciężka choroba	33
6.	alkoholizm	18
7.	przemoc w rodzinie	17
8.	zdarzenie losowe	2
9.	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1

10.	bezdomność	1
Lp. Rok 2006		Liczba osób w rodzinach
1.	bezrobocie	729
2.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	688
3.	ubóstwo	375
4.	niepełnosprawność	56
5.	alkoholizm	37
6.	długotrwała lub ciężka choroba	33
7.	przemoc w rodzinie	23
8.	zdarzenie losowe	1
9.	bezdomność	1
Lp. Rok 2007		Liczba osób w rodzinach
1.	bezrobocie	735
2.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	426
3.	ubóstwo	375
4.	długotrwała lub ciężka choroba	62
5.	niepełnosprawność	56
6.	alkoholizm	37
7.	przemoc w rodzinie	23

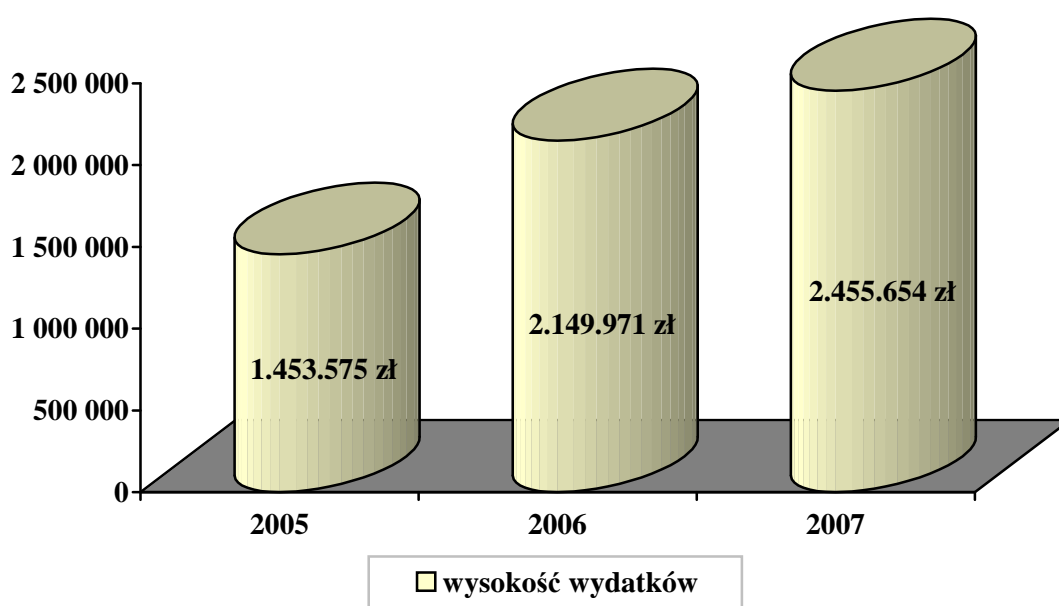
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej w gminie Sierpc w latach 2005-2007 były: bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i ubóstwo, a także niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba i alkoholizm.

Podsumowując to zestawienie, warto zwrócić uwagę na dwie kwestie. Pierwsza z nich dotyczy większej w 2007 roku, w porównaniu z rokiem 2006, liczby beneficjentów ubiegających się o wsparcie z systemu pomocy społecznej z takich przyczyn, jak długotrwała i ciężka choroba oraz bezrobocie. Druga natomiast odnosi się do mniejszej liczby klientów, którym udzielono pomocy z powodu: bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz bezdomności. Na tym samym poziomie pozostawała liczba beneficjentów otrzymujących pomoc z powodu ubóstwa, niepełnosprawności, przemocy w rodzinie oraz występowania w ich rodzinach problemu alkoholowego.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Dane szczegółowe na temat wysokości środków finansowych przeznaczonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierpcu na realizację świadczeń rodzinnych w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 13. Wydatki GOPS-u na świadczenia rodzinne w latach 2005-2007

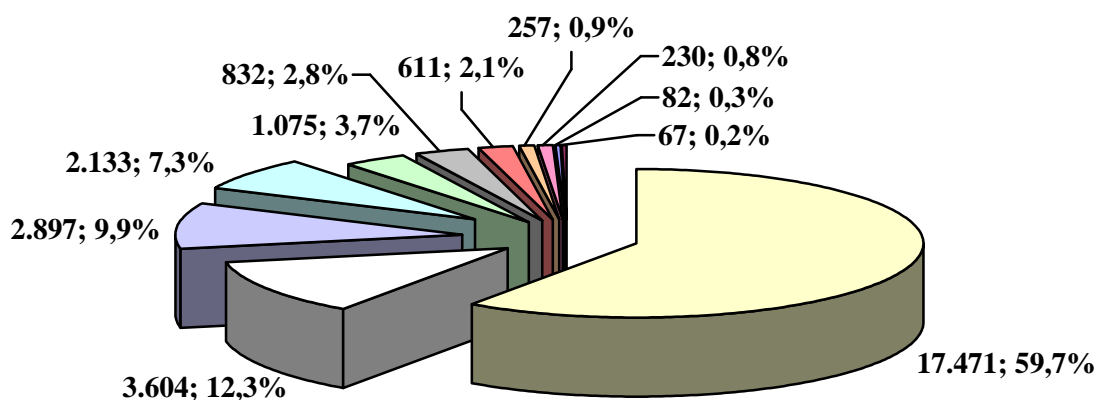
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierpcu na realizację świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na ten cel w latach 2005-2007, należy zauważyć, iż zwiększały się one z roku na rok. Ogółem wielkość wydatków na realizację świadczeń rodzinnych w kolejnych latach wyniosła: w roku 2005 – 1.453.575 zł, w roku 2006 – 2.149.971 zł, a w 2007 roku – 2.455.654 zł.

Poniższy wykres przedstawia dane szczegółowe dotyczące świadczeń rodzinnych przyznanych przez GOPS w Sierpcu w 2007 roku.

Wykres 14. Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2007 roku

- ☒ zasiłek rodzinny
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- ☐ zasiłek pielęgnacyjny
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- ☐ świadczenie pielęgnacyjne
- ☐ jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu.

W 2007 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierpcu przyznał:

- 17.471 zasiłków rodzinnych,
- 3.604 dodatki do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- 2.897 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
- 2.133 zasiłki pielęgnacyjne,
- 1.075 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego,

- 832 dodatki do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- 611 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- 257 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- 230 świadczeń pielęgnacyjnych,
- 82 jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka,
- 67 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka.

Zaliczka alimentacyjna była świadczeniem realizowanym do 30.09.2008 r. na mocy ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 86 poz. 732 z późn. zm.). Świadczenie to było wypłacane dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe dotyczące liczby tego typu świadczeń wypłaconych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierpcu w latach 2005-2007, kwot wydatkowanych na ten cel oraz liczby świadczeniobiorców przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Zaliczki alimentacyjne przyznane przez GOPS w latach 2005-2007

2005			2006			2007		
Liczba osób	Liczba przyznanych zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek	Liczba osób	Liczba przyznanych zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek	Liczba osób	Liczba przyznanych zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek
46	206	55.565 zł	62	942	200.706 zł	64	775	188.687 zł

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu.

Liczba zaliczek alimentacyjnych wypłaconych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierpcu w 2006 roku znacznie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim, natomiast w 2007 roku uległa spadkowi. W kolejnych latach GOPS przyznał następującą liczbę zaliczek: w 2005 roku – 206 (dla 46 osób na kwotę 55.565 zł), w 2006 r. – 942 (dla 62 osób na sumę 200.706 zł), a w 2007 r. – 775 (dla 64 osób na kwotę 188.687 zł).

Dodatki mieszkaniowe są formą pomocy świadczoną przez gminę, a realizowaną przez GOPS na rzecz gospodarstw domowych, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Dane szczegółowe dotyczące liczby tego typu świadczeń przyznawanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierpcu w latach 2005-2007 oraz kwot wydatkowanych na ten cel przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Dodatki mieszkaniowe wypłacone przez GOPS w latach 2005-2007

2005			2006			2007		
Liczba osób	Liczba przyznanych dodatków	Wartość wypłaconych dodatków	Liczba osób	Liczba przyznanych dodatków	Wartość wypłaconych dodatków	Liczba osób	Liczba przyznanych dodatków	Wartość wypłaconych dodatków
379	379	164.150 zł	387	387	163.408 zł	298	298	162.571 zł

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierpcu.

Liczba dodatków mieszkaniowych przyznanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierpcu w 2006 roku nieznacznie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim, natomiast w 2007 roku spadła. W kolejnych latach GOPS przyznał następującą liczbę dodatków mieszkaniowych: w 2005 roku – 379 (dla 379 osób na kwotę 164.150 zł), w 2006 r. – 387 (dla 387 osób na sumę 163.408 zł), a w 2007 r. – 298 (dla 298 osób na kwotę 162.571 zł).

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy GOPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do DPS-ów. W roku 2006 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierpcu skierował do Domów Pomocy Społecznej 3 osoby, a w 2007 roku – 6 osób.

Do DPS-ów trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego

systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwoliły one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz uzyskać informacje o działaniach opiekuńczo-

wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono pięć ankiet – trzy ze szkół podstawowych i dwie z gimnazjów. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Poniższa tabela zawiera informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym problemów społecznych.

Tabela 5. Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej z terenu gminy

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech		
		występuje (liczba szkół)	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	3	3	1
2	Narkotyzowanie się			4
3	Palenie papierosów	3		2
4	Ucieczki z domu			5
5	Kradzieże	2		3
6	Agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów			4
7	Autoagresja			5
8	Przestępczość ujawniona	1		4
9	Niszczenie mienia szkolnego	2		3
10	Udział w grupach negatywnych	1		4
11	Opieka kuratora sądowego	3	4	2
12	Przemoc w rodzinie	1		2
13	Zaniedbanie przez dom	5	7	
14	Wykorzystywanie seksualne			4

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawali jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów społecznych najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym uczniów zaliczyli: zaniedbanie przez dom, potrzebę sprawowania opieki przez kuratora sądowego, sięganie po środki uzależniające (papierosy, alkohol), kradzieże oraz niszczenie mienia szkolnego (za podstawowe kryterium klasyfikacji cech patologicznych przyjęto liczbę szkół i rodzin, w których stwierdzono dany problem).

Zasoby i oferta szkolna

Wszystkie ankietowane szkoły zapewniają dostęp do sieci Internet, cztery umożliwiają korzystanie z sali gimnastycznej i prowadzą dożywianie uczniów (w trzech z nich zapotrzebowanie na tę formę pomocy jest większe). W jednej placówce (Szkoła Podstawowa w Goleszynie) funkcjonuje klasa integracyjna. Dwie szkoły zatrudniają pedagoga i logopedę, a po jednej z nich – pielęgniarkę i psychologa.

Wszystkie placówki oferują zajęcia dodatkowe (m.in. koła przedmiotowe, różnorodne tematycznie koła zainteresowań i zajęcia sportowe), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (3 szkoły), korekcyjno-kompensacyjne (3), logopedyczne (2), rewalidacyjno-wychowawcze (1) oraz nauczanie indywidualne (1).

Problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, ankietowani wskazywali głównie na trudną sytuację materialno-bytową rodzin i ich ubożenie powodowane bezrobociem (często będącym wynikiem niechęci do podjęcia zatrudnienia) i niskimi dochodami, jak również dysfunkcje występujące w domu, odnoszące się do zaniedbania dzieci (związanego m.in. z niewydolnością wychowawczą), przemocy w rodzinie i uzależnień rodziców (głównie od alkoholu).

Działania profilaktyczne i naprawcze oraz badania konieczne do podjęcia

Określając działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły, badani wskazywali na potrzebę objęcia zajęciami wyrównawczymi dzieci mające problemy w nauce, pomoc uczniom z rodzin niewydolnych wychowawczo (m.in.

zapewnienie darmowych obiadów dzieciom z rodzin najuboższych, dofinansowanie wycieczek), rozszerzenia oferty zajęć pozalekcyjnych dla wyrównywania szans edukacyjnych i życiowych, a także prowadzenia zajęć psychoedukacyjnych dla uczniów i ich rodziców (zapewnienie dostępu do specjalistów – psycholog, pedagog, logopeda). Postulowano również konieczność doskonalenia działań prospołecznych, propagowanie tolerancji i pomocy osobom niepełnosprawnym oraz negowanie postawy roszczeniowej.

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy przede wszystkim zintensyfikować wywiady środowiskowe i badania ankietowe w celu lepszego rozpoznania sytuacji rodzin uczniów oraz zdiagnozowania aktualnych zjawisk patologicznych, problemów i potrzeb (m.in. w zakresie szeroko pojętej wydolności rodzicielskiej, przemocy w rodzinie, alkoholizmu, ubóstwa itp.).

Bezpieczeństwo w gminie

Według trzech ankietowanych na terenie gminy są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono m.in. dyskoteki.

Możliwości przyczynienia się przez szkoły do poprawy sytuacji dziecka

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dziecka, pedagodzy wskazywali m.in. na możliwość organizowania zajęć pozalekcyjnych (koła zainteresowań, zajęcia sportowe, utworzenie świetlicy szkolnej, rozbudowa szkoły i stworzenie warunków pracy na jedną zmianę) i pozaszkolnych (wycieczki, zielone szkoły, wyjazdy do kina, teatru itp.). Ponadto wskazano na potrzebę dożywiania dzieci potrzebujących (budowa stołówki w jednej ze szkół) oraz konieczność diagnozowania zachowań i zdarzeń patologicznych.

Według ankietowanych m.in. przedstawione powyżej kwestie należałoby podjąć w lokalnym programie opieki na dziećmi i młodzieżą.

2.4.1 SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W OPINII PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ I ZESPOŁU KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ SĄDU REJONOWEGO

Informacji o sytuacji dziecka w środowisku lokalnym dostarczają również działające na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego.

W 2007 roku pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sierpcu objęli różnymi formami pomocy ogółem 212 dzieci i młodzieży z terenu gminy Sierpc, w tym:

- przeprowadzono 88 badań psychologicznych i 71 badań pedagogicznych uczniów mających ogólne trudności w nauce i specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu (dysleksja rozwojowa),
- 15 uczniów zbadano z uwagi na trudności wychowawcze i problemy emocjonalne,
- 8 dzieci zbadano pod kątem dojrzałości szkolnej.

Ogółem przeprowadzono 68 badań logopedycznych. Na terapię psychologiczną uczęszczało 6 uczniów, a na terapię logopedyczną – 12. Ponadto 6 uczniom wydano orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, zaś 5 uczniom orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania.

Z usług poradni rodzice korzystają dobrowolnie, w związku z tym dzieci z rodzin dysfunkcyjnych trafiają tam bardzo rzadko. Często natomiast rodzice zwracają się o wydanie opinii lub orzeczenia w powyżej wymienionych sprawach.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Według danych II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Sierpcu na koniec 2007 roku kuratorzy zawodowi i społeczni sprawowali w stosunku

do osób z terenu gminy Sierpc 46 nadzorów, w tym 13 w sprawach nieletnich, 18 w sprawach opiekuńczych oraz 15 w sprawach osób objętych obowiązkiem leczenia odwykowego.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost liczby zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

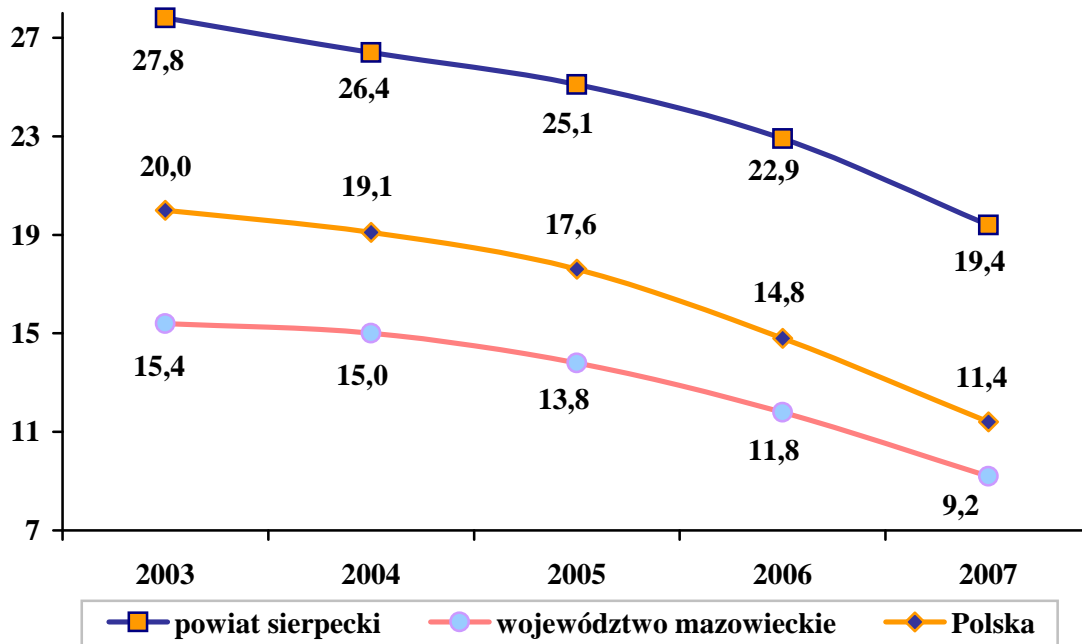
Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia w powiecie sierpeckim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2003-2007.

Wykres 15. Stopa bezrobocia w powiecie sierpeckim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2003-2007

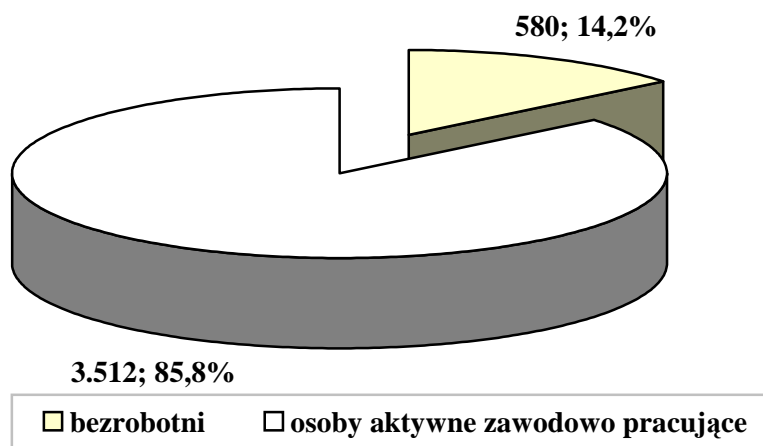
Dane Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2007 powiat sierpecki charakteryzował się znacznie wyższą, w stosunku do województwa mazowieckiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sierpcu na dzień 31 grudnia 2007 roku w gminie Sierpc pozostawało zarejestrowanych 580 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowili 53% ogółu bezrobotnych w gminie (309 osób). Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Udział bezrobotnych z terenu gminy w ogóle osób będących z końcem 2007 roku w wieku produkcyjnym przedstawia poniższy wykres.

Wykres 16. Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące z terenu gminy z końcem 2007 roku

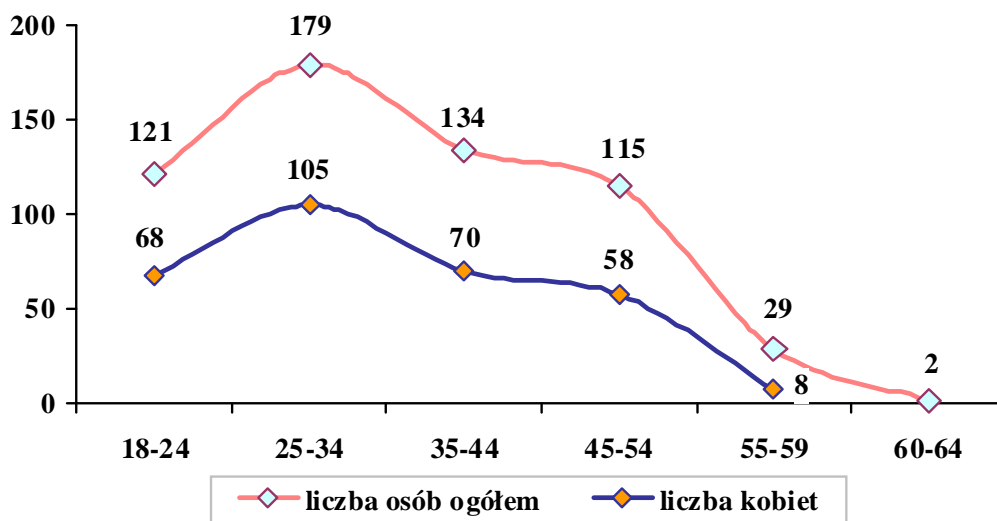

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sierpcu.

Spośród 4.092 osób z terenu gminy Sierpc będących w wieku produkcyjnym z końcem 2007 roku 14,2% pozostawało bez zatrudnienia.

Dla scharakteryzowania zjawiska bezrobocia w gminie niezwykle ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

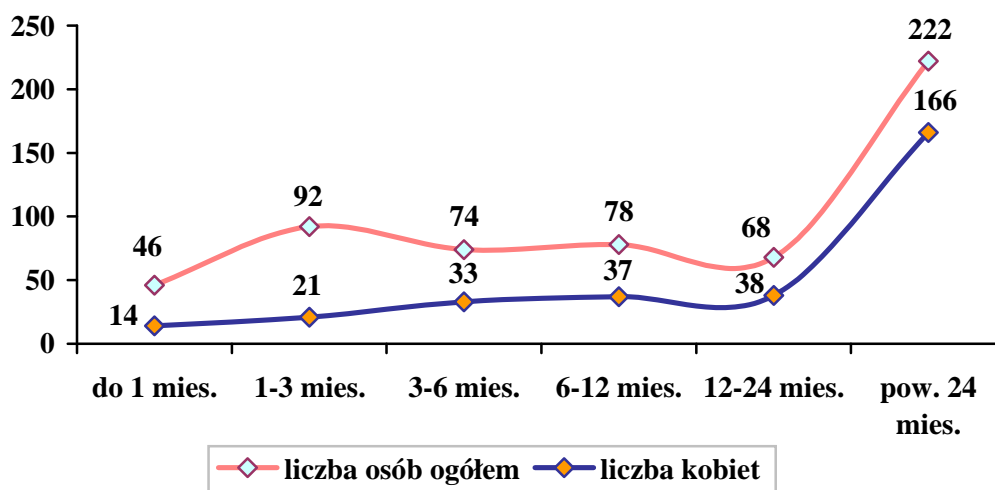
Wykres 17. Bezrobotni z terenu gminy według wieku z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sierpcu.

Z końcem 2007 roku w grupie bezrobotnych najwięcej było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokoiła liczna grupa osób, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Największy udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowano w przedziałach wiekowych 25-34 lata (58,7%) i 18-24 lata (56,2%).

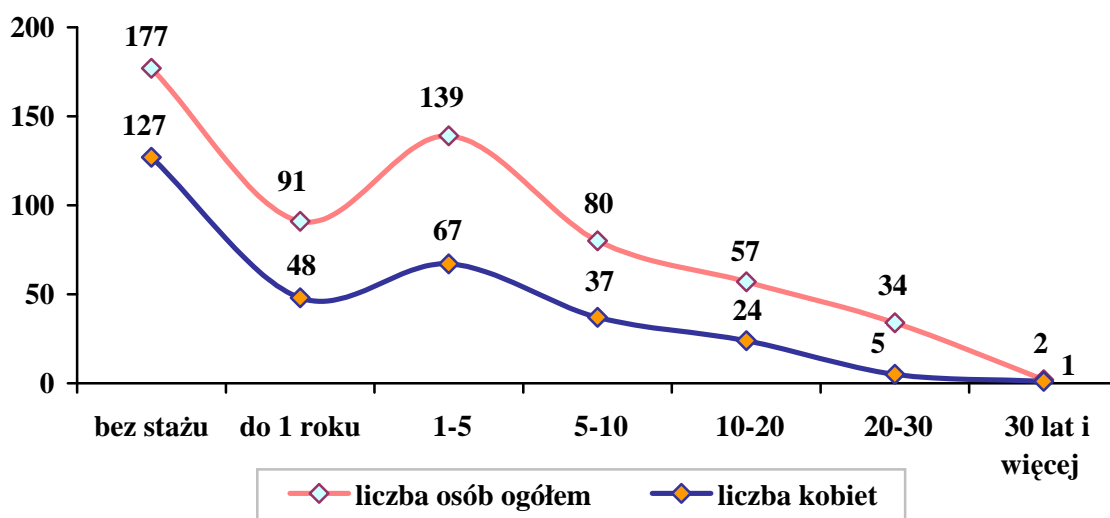
Wykres 18. Bezrobotni z terenu gminy według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sierpcu.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym wykresie. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2007 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

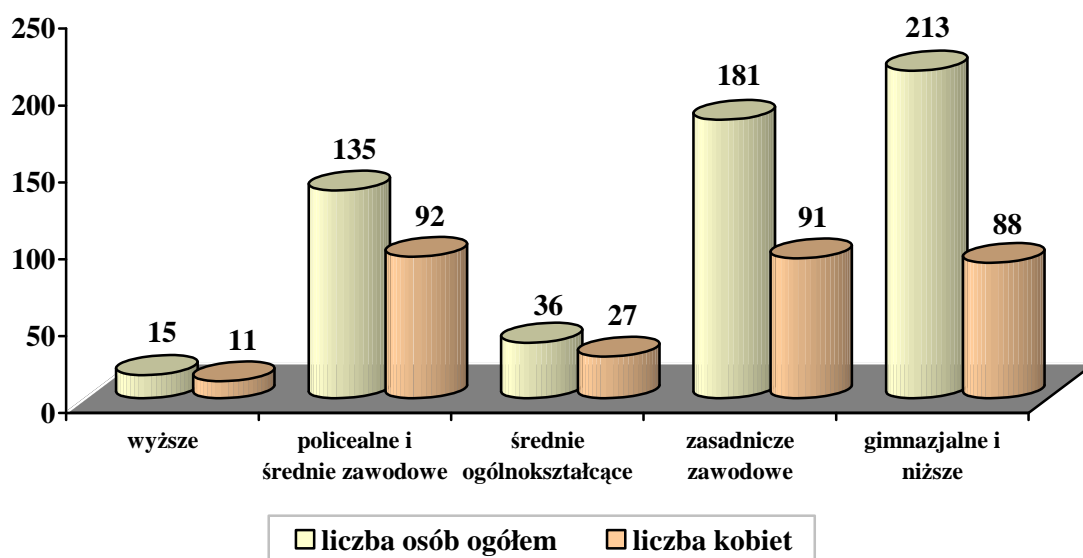
Wykres 19. Bezrobotni z terenu gminy według stażu pracy z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sierpcu.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. Z końcem 2007 roku najliczniejszą grupę bezrobotnych w gminie stanowiły osoby bez stażu pracy. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na absolwentów, tak by mieli możliwość zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych.

Wykres 20. Bezrobotni z terenu gminy według wykształcenia z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sierpcu.

Z końcem 2007 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu osiągał osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz zasadniczym zawodowym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcenie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób

Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerywania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na uzależnienia jako poważny problem społeczny. Spośród 410 rodzin objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierpcu w 2007 roku, 8 rodzin liczących 37 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Nie było uwidocznione używanie narkotyków. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

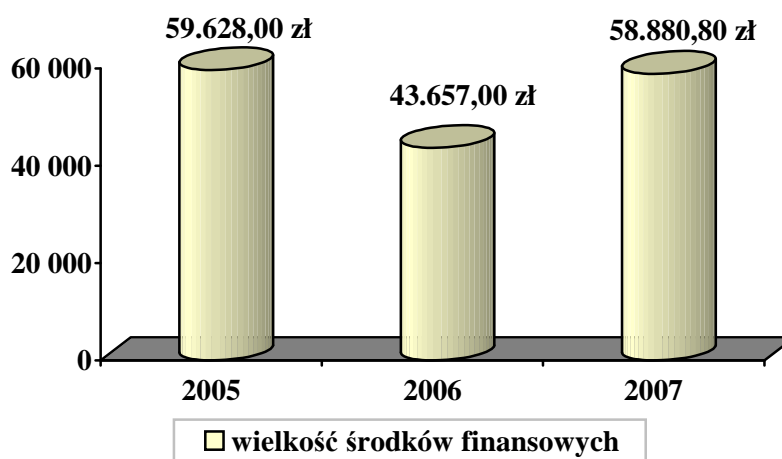
Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywa w tym procesie uchwalany corocznie przez Radę Gminy program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Do jego głównych zadań należy:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla młodzieży,
- ustalenie zasad wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sierpcu w ramach przysługujących jej uprawnień działania. W 2007 roku Komisja rozpatrzyła 16 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych; z czego w przypadku 3 osób wystąpiła do sądu z wnioskiem o przymusowe leczenie. W analizowanym roku członkowie GKPRa dokonali również 1 kontroli punktu sprzedającego napoje alkoholowe.

Poniższy wykres przedstawia wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Sierpc w latach 2005-2007.

Wykres 21. Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w gminie w latach 2005-2007

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sierpcu.

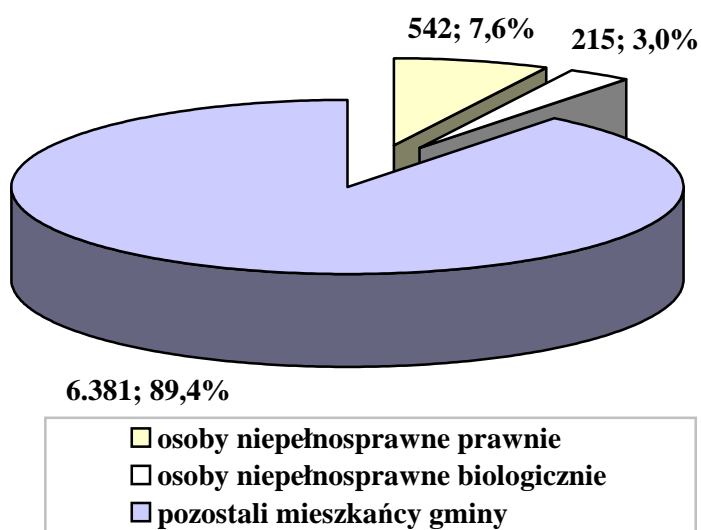
Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Sierpc w latach 2005-2007 ulegała wahaniom. W 2005 roku wyniosła 59.628 zł, w roku następnym spadła do 43.657 zł, a w 2007 roku osiągnęła poziom 58.880,80 zł.

2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Poniższy wykres prezentuje udział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Sierpc w ogólnej liczbie mieszkańców w 2002 roku.

Wykres 22. Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

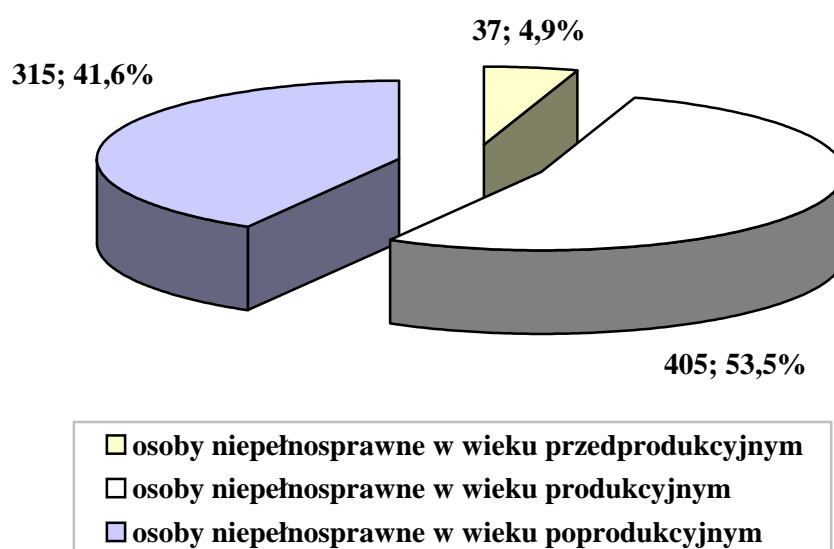
Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W roku 2002 w gminie Sierpc zamieszkiwało 757 osób niepełnosprawnych (w tym 393 mężczyzn i 364 kobiety), co stanowiło 10,6% ogółu mieszkańców gminy.

Niepełnosprawni są silnie zróżnicowaną grupą, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2007 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie Sierpc skorzystało 12 rodzin liczących 56 osób i była to piąta, co do wielkości, pod względem liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się, co najwyżej, wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia. Poniższe wykresy przedstawiają podział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Sierpc według ekonomicznych grup wieku oraz strukturę ich wykształcenia w 2002 roku.

Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

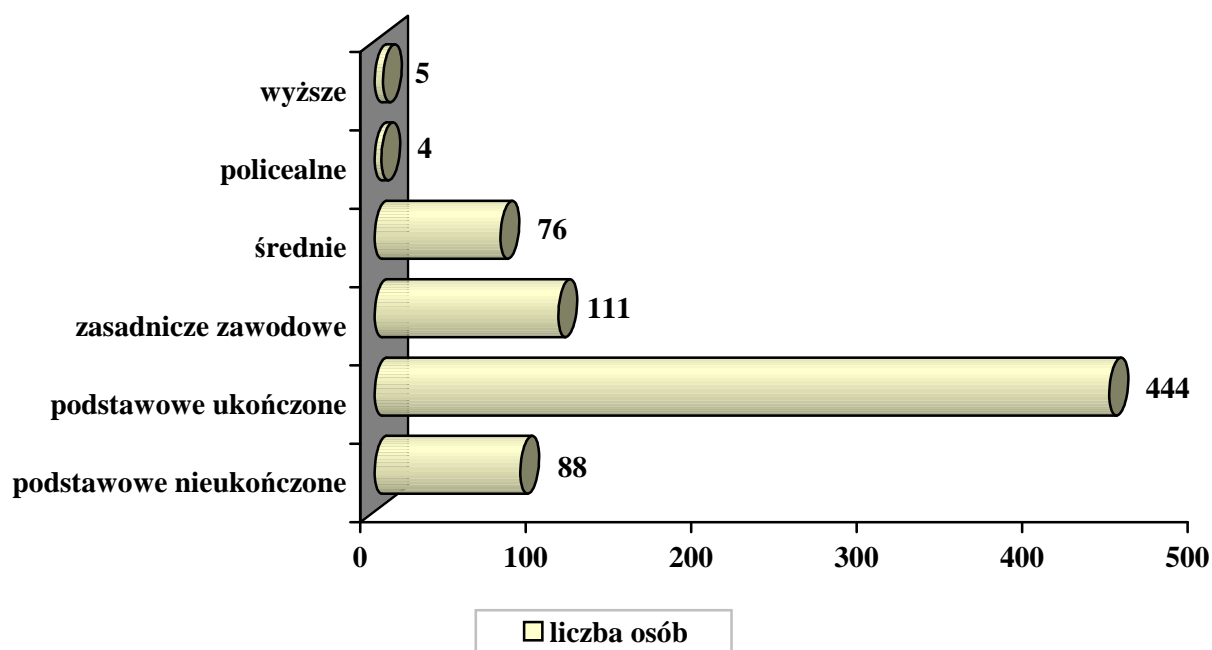

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku ponad 53% niepełnosprawnych w gminie było w wieku produkcyjnym (405 osób), co było zjawiskiem niepokojącym. Liczną grupę

reprezentowały osoby w wieku poprodukcyjnym (315 osób). Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 37 osób.

Wykres 24. Osoby niepełnosprawne w gminie w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

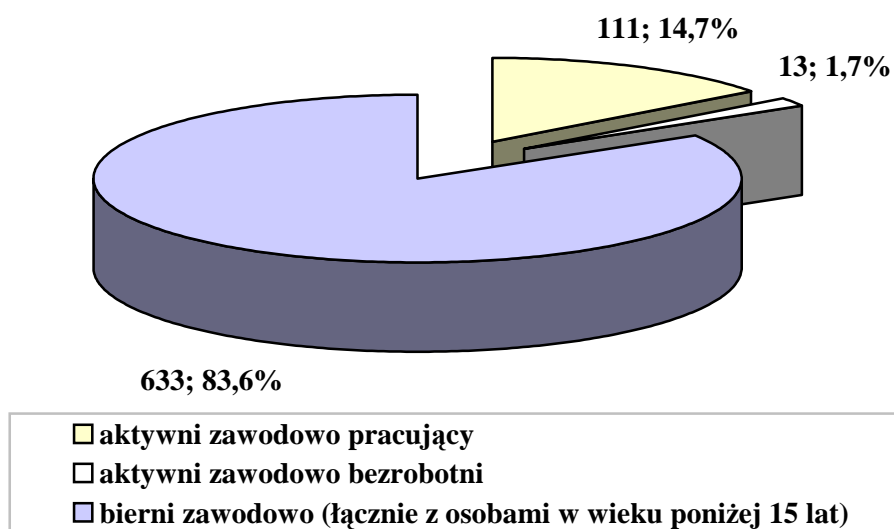
Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 444 osoby.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni – co pokazuje powyższy wykres – są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Poniższy wykres przedstawia podział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Sierpc według aktywności ekonomicznej w 2002 roku.

Wykres 25. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w gminie była bierna zawodowo – 633 osoby. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 111 osób pracujących i 13 osób pozostających bez pracy.

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególnych wysiłków wymaga ich rehabilitacja społeczna i zawodowa, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

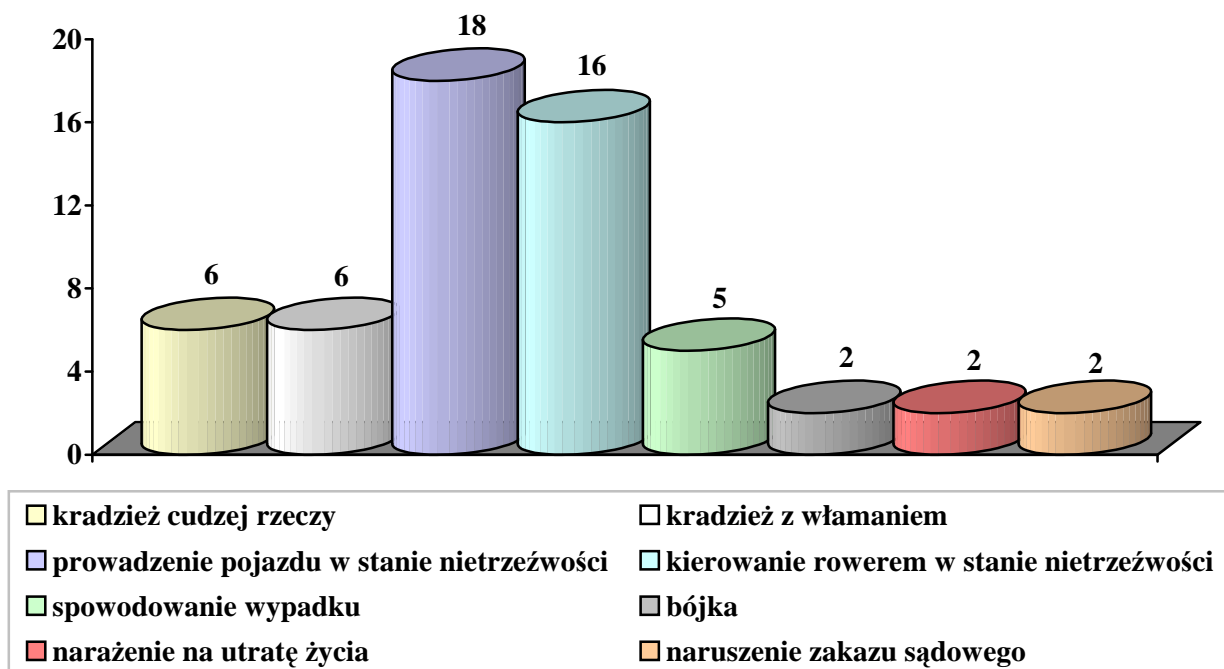
Do instytucji świadczących opiekę i wsparcie niepełnosprawnym mieszkańcom gminy Sierpc należą: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sierpcu.

2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Sierpc.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres od 1.08 do 31.12.2007 roku wynika, iż na terenie gminy Sierpc odnotowano 85 zdarzeń o charakterze przestępczym. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 26. Najczęściej popełniane przestępstwa na terenie gminy Sierpc od 1.08 do 31.12.2007 roku

Dane Komendy Powiatowej Policji w Sierpcu.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami na terenie gminy Sierpc od 1.08 do 31.12.2007 roku były przestępstwa

drogowe (prowadzenie pojazdu i kierowanie rowerem w stanie nietrzeźwości oraz spowodowanie wypadku – w sumie 39 czynów). Istotne kategorie przestępstw stanowiły także kradzieże cudzej rzeczy i kradzieże z włamaniem – łącznie 12 przypadków. Ponadto odnotowano m.in. takie zdarzenia o charakterze przestępczym, jak: naruszenie zakazu sądowego, narażenie na utratę życia, uszkodzenie ciała, bójka, znęcanie się nad rodziną, groźba, kradzież samochodu poprzez włamanie, rozbój, oszustwo, przywłaszczenie cudzej rzeczy, fałszerstwo, posługiwanie się sfałszowanymi dokumentami, użycie dokumentu poświadczającego nieprawdę, naruszenie nietykalności funkcjonariusza publicznego, czynny opór przeciwko funkcjonariuszowi publicznemu, nadużycie uprawnień przez funkcjonariusza publicznego, nielegalne posiadanie broni, przestępstwo narkotykowe oraz przestępstwo przeciwko ustawie o ochronie zdrowia. Należy dodać, iż wiek ujawnionych sprawców przestępstw kształtował się od 17 do 59 lat (najwięcej w przedziałach wiekowych 50-59, 30-39 i 40-49 lat).

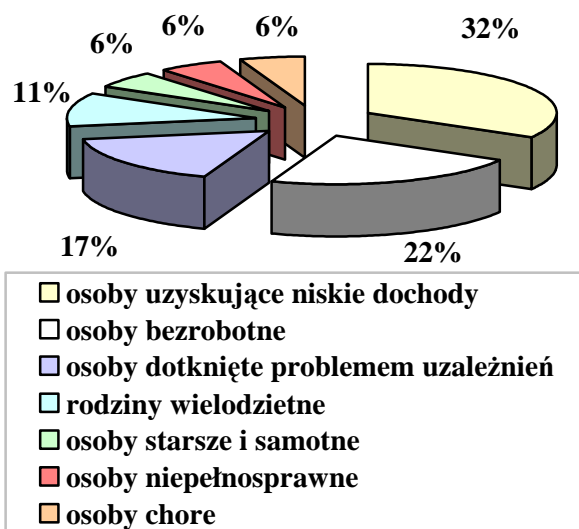
Według danych I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Sierpcu w roku 2007 na terenie gminy Sierpc dozorem kuratora objętych było 29 osób, natomiast 65 osób objętych było kontrolą okresu próby (bez dozoru kuratora).

2.9. PROBLEMY SPOŁECZNE W OCENIE ŚRODOWISKA LOKALNEGO

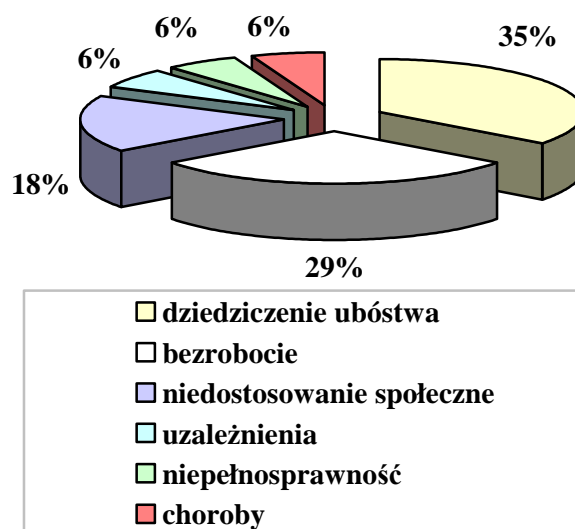
Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy. Pozwoliła ona uzyskać obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

W pierwszych pytaniach poproszono respondentów o wskazanie środowisk zagrożonych ubóstwem oraz określenie przyczyn tego zjawiska. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 27. Środowiska zagrożone ubóstwem

Wykres 28. Przyczyny popadania w ubóstwo

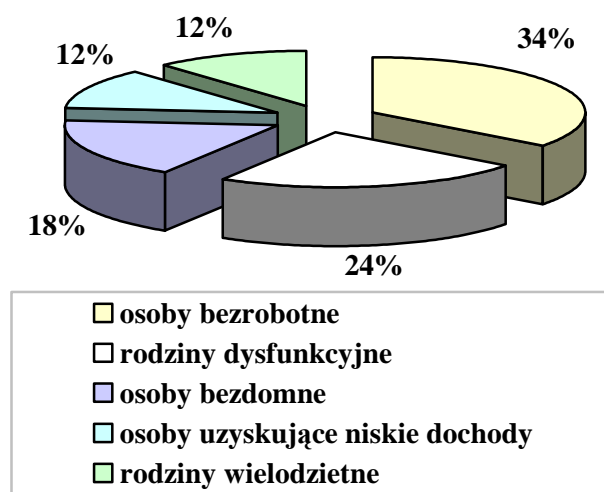

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

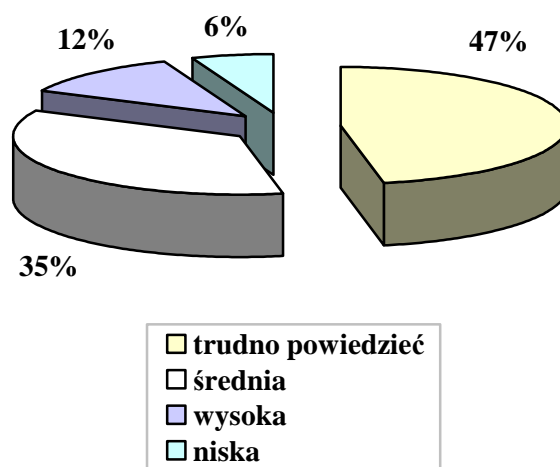
Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób uzyskujących niskie dochody (32%), bezrobotnych (22%), dotkniętych problemem uzależnień (17%) oraz rodzin wielodzietnych (11%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali dziedziczenie ubóstwa (35%), bezrobocie (29%) oraz niedostosowanie społeczne (18%).

Odpowiadając na kolejne pytania, respondenci identyfikowali środowiska zagrożone uzależnieniami, określali skalę tego zjawiska oraz oceniali ofertę pomocy osobom uzależnionym.

Wykres 29. Środowiska zagrożone uzależnieniami

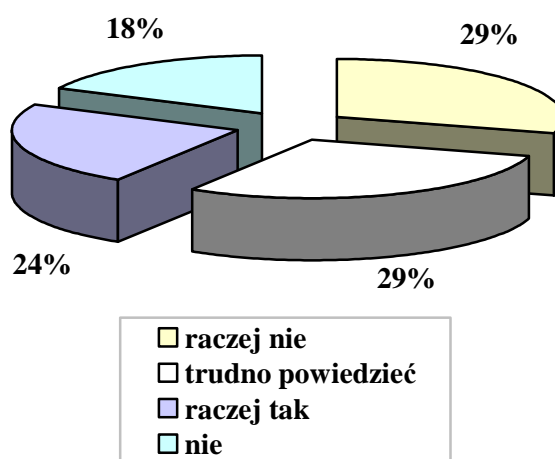
Wykres 30. Skala problemu uzależnień

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kwestii środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były osoby bezrobotne (34%), rodziny dysfunkcyjne (24%) i osoby bezdomne (18%). Określając skalę występowania tego problemu, blisko połowa badanych (47%) nie miała zdania na ten temat, 35% respondentów oceniło ją jako średnią, 12% jako wysoką, zaś 6% pytanych jako niską.

Wykres 31. Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

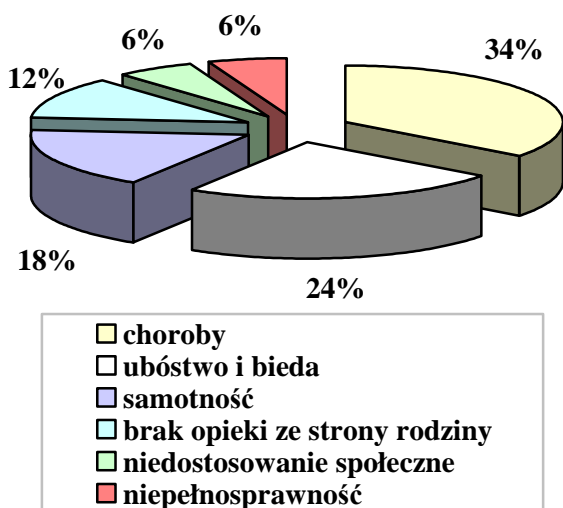

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

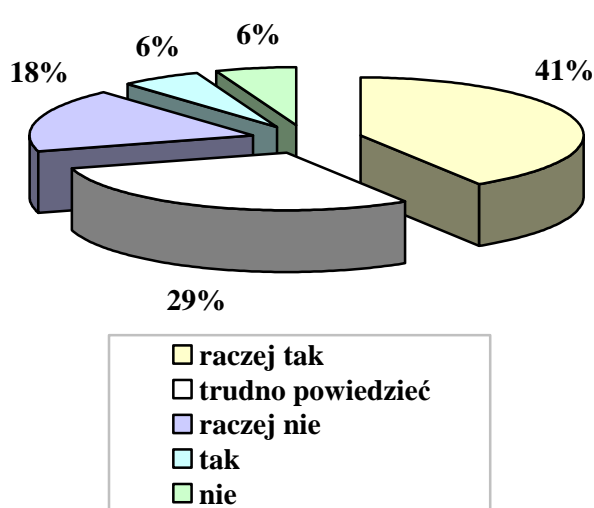
Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, blisko połowa ankietowanych (łącznie 47%) stwierdziła, że jest ona raczej niewystarczająca lub niewystarczająca. Odmiennego zdania było 24% respondentów, a 29% osób nie sprecyzowało swojego stanowiska.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące sytuacji osób starszych w środowisku lokalnym. Pozwoliły one na identyfikację najważniejszych problemów dotyczących tę grupę osób oraz ocenę pomocy świadczonej osobom w wieku poprodukcyjnym. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 32. Problemy społeczne dotykające osoby starsze

Wykres 33. Czy oferta pomocy osobom starszym jest wystarczająca?

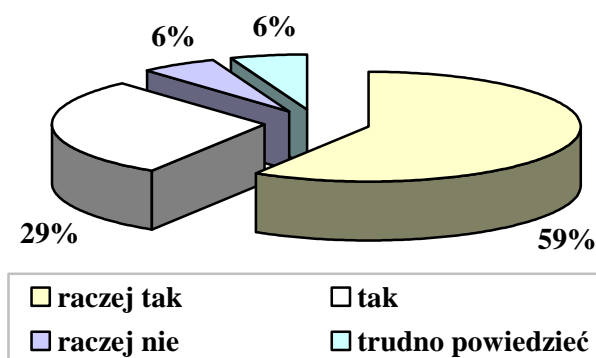
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kwestii osób starszych badani za najczęstsze problemy dotykające tę grupę osób podawali choroby (34%), ubóstwo i biedę (24%) oraz samotność (18%). Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, wśród ankietowanych dominowały zdania pozytywne. Łącznie 47% badanych stwierdziło, że jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca, a we sumie 24% osób wyraziło odmienną opinię. Jednocześnie 29% respondentów nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska.

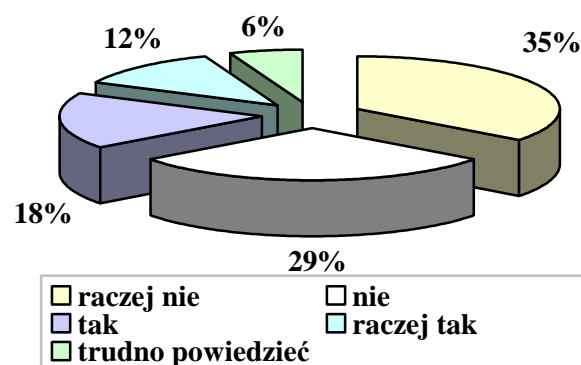
W ankiecie pytano także o stosunek do osób niepełnosprawnych oraz próbowano wysondować, jak postrzegana jest w społeczności lokalnej oferta pomocy dla tej grupy osób. Odpowiedzi na te pytania prezentują poniższe wykresy.

Wykres 34. Czy osoby niepełnosprawne są akceptowane w środowisku lokalnym?

Wykres 35. Czy oferta pomocy osobom niepełnosprawnym jest wystarczająca?

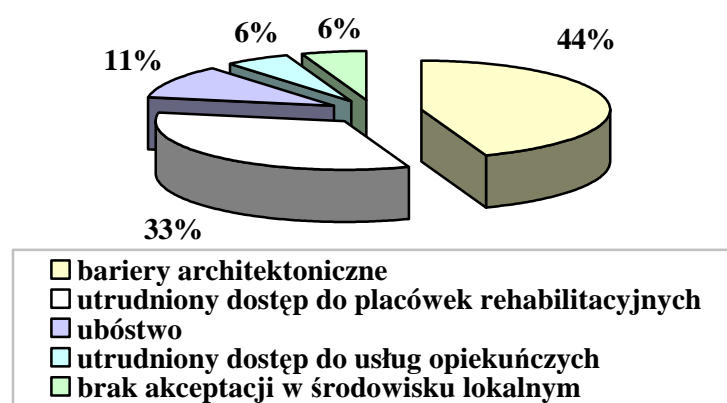

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych zdecydowana większość badanych (łącznie 88%) wypowiedziała się pozytywnie. Jednocześnie 6% respondentów wyraziło odmienną opinię i tylu samo nie było w stanie jednoznacznie określić swojego stanowiska. Jeśli natomiast chodzi o ofertę pomocy osobom niepełnosprawnym, to zdecydowana większość respondentów (łącznie 64%) stwierdziła, iż jest ona raczej niewystarczająca bądź niewystarczająca, a łącznie 30% pytanych było odmiennego zdania. Jednocześnie 6% badanych nie potrafiło jasno sprecyzować swojego stanowiska.

Wnikając w kwestię niepełnosprawności, poproszono ankietowanych o wskazanie problemów dotyczących osoby niepełnosprawnej. Uzyskane odpowiedzi przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 36. Problemy społeczne dotyczące osoby niepełnosprawnej

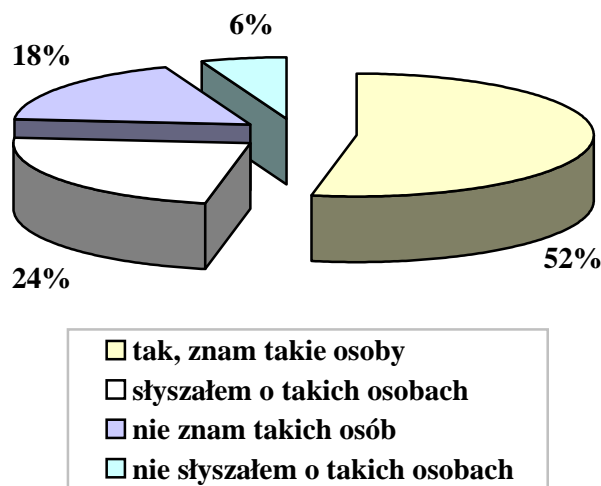

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali bariery architektoniczne (44%) oraz utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (33%).

W ankiecie znalazło się również pytanie odnoszące się do osób chorych psychicznie zamieszkujących na terenie gminy.

Wykres 37. Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

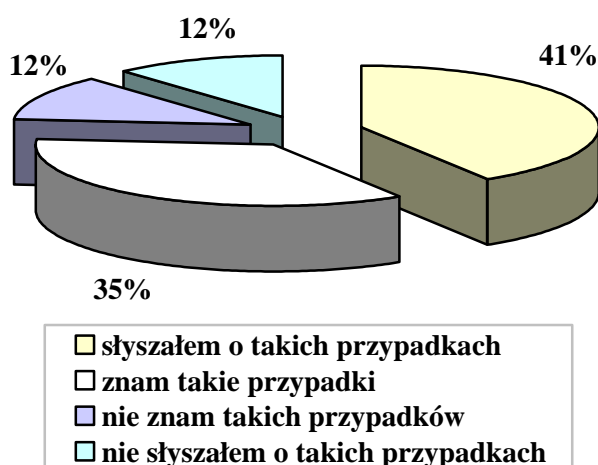

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących w gminie nie jest obce zdecydowanej większości jej mieszkańców – łącznie 76% ankietowanych – stwierdziło, iż zna takie osoby bądź o nich słyszało. Jednocześnie 24% respondentów wyraziło odmienną opinię.

Osobne zagadnienie w ankiecie stanowiła przemoc w rodzinie. Ankietowani wypowiadali się na temat znajomości rodzin dotkniętych tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

Wykres 38. Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

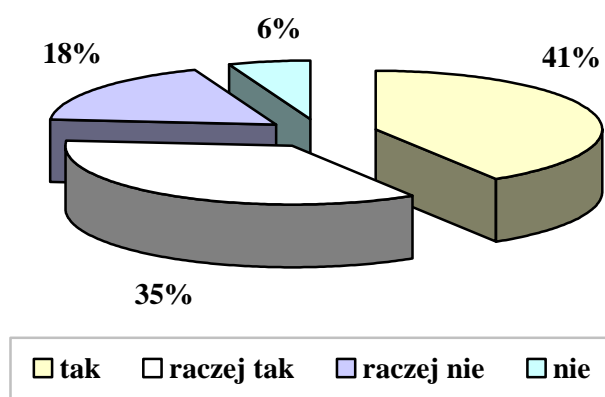

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

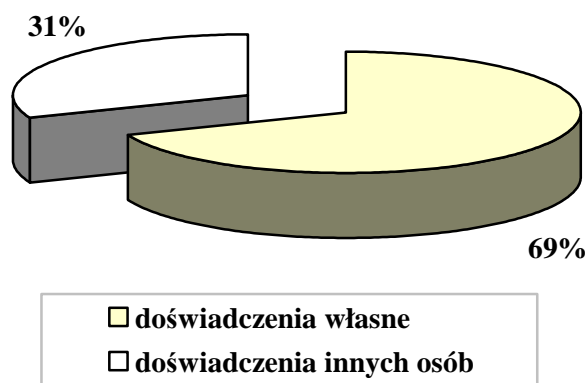
Podjmując kwestię zjawiska przemocy domowej, zdecydowana większość badanych (łącznie 76%) stwierdziła, iż słyszała o występowaniu tej patologii w gminie bądź zna takie przypadki, co należy uznać za zjawisko niezwykle niepokojące. Odmiennego zdania było 24% respondentów.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące stanu bezpieczeństwa w środowisku zamieszkania. Respondenci dzieląc się swoimi odczuciami w tym zakresie, wskazywali jednocześnie źródła swojej wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 39. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Wykres 40. Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie

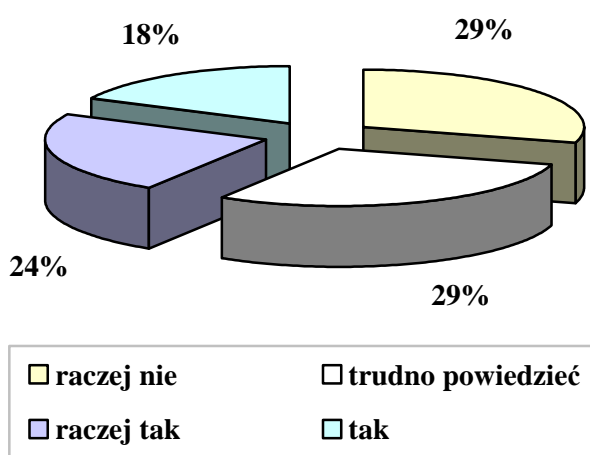
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Jeśli chodzi o kwestię poczucia bezpieczeństwa w gminie, to zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 76%) stwierdziła, że czuje się bezpiecznie bądź raczej bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było 24% respondentów, którzy jako główne przyczyny braku bezpieczeństwa wymienili ograniczoną liczbę patroli policyjnych oraz częste włamania i kradzieże. Źródłem wiedzy respondentów na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były w głównej mierze doświadczenia własne (69%).

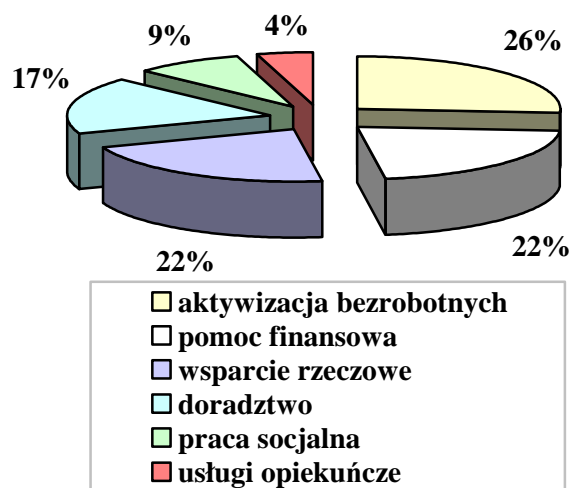
Dla porównania należy dodać, iż według badań TNS OBOP z 2006 roku 70% mieszkańców Polski czuło się bezpiecznie w miejscu zamieszkania, a 28% wyraziło odmienny pogląd (badania przeprowadzono na zlecenie policji wśród osób powyżej 15. roku życia).

Kolejne pytania w ankiecie odnosiły się do działalności miejscowego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Respondenci oceniali ofertę udzielanej pomocy, wskazywali formy wsparcia, jakie powinien świadczyć GOPS, oraz wypowiadali się na temat pracy pracowników socjalnych. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 41. Czy pomoc GOPS-u jest wystarczająca?

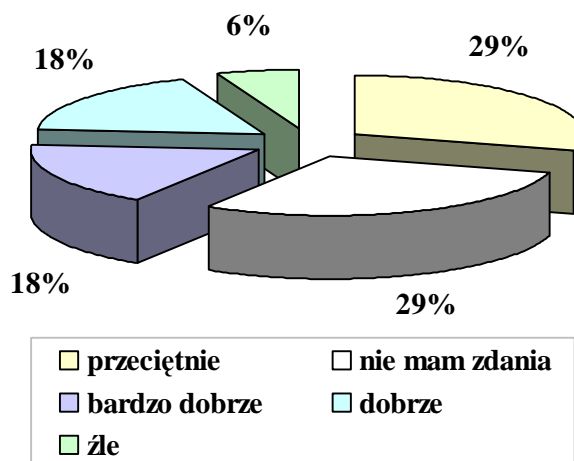

Wykres 42. Jaką formę wsparcia powinien oferować GOPS?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wykres 43. Ocena pracy pracowników socjalnych

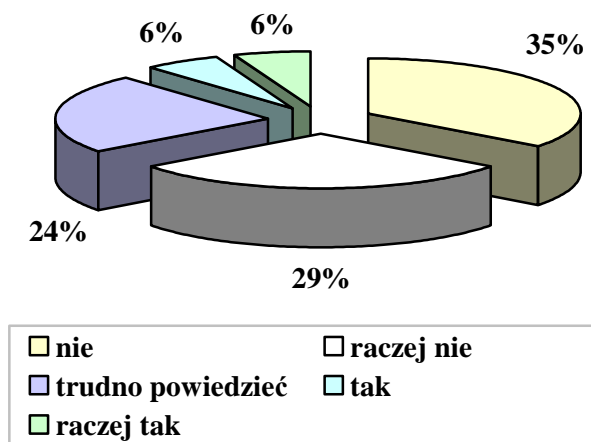
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez GOPS, łącznie 42% ankietowanych stwierdziła, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było 29% respondentów i tylu samo badanych nie sprecyzowało swojego stanowiska.

W kwestii form wsparcia, jakie powinien oferować GOPS, ankietowani najczęściej wskazywali na aktywizację bezrobotnych (26%), pomoc finansową oraz wsparcie rzeczowe (po 22%). Jeśli natomiast chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, łącznie 36% badanych oceniło ją bardzo dobrze lub dobrze, 29% – przeciętnie, 6% miało negatywną opinię, a 29% respondentów nie miało zdania.

Uzupełnieniem poprzednio omawianych kwestii było pytanie o stopień zaspokajania potrzeb środowiska lokalnego przez działające na terenie gminy organizacje pozarządowe.

Wykres 44. Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności gminy, łącznie 64% badanych uznało, iż jest ona niewystarczająca lub raczej niewystarczająca. Odmiennego zdania było łącznie 12% respondentów. Jednocześnie 24% ankietowanych nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska w tej sprawie.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- aktywizacja bezrobotnych,
- przekwalifikowanie się bezrobotnych,
- możliwość korzystania z programów unijnych,
- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy,
- zmiana mentalności i nastawienia,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- wykorzystywanie obcego kapitału,
- postęp gospodarczy i ekonomiczny,
- przyjazna polityka podatkowa państwa dla przedsiębiorców.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia na terenie gminy,
- wysoki poziom bezrobocia długotrwałego wśród mężczyzn i kobiet,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale,

- niechęć bezrobotnych długotrwale do podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych,
- brak organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym,
- małą liczbą pracowników pomocy społecznej dobrze przygotowanych do pracy z osobami bezrobotnymi,
- znaczny spadek aktywności społecznej w rodzinach,
- utrata własnych umiejętności i nawyków zawodowych,
- brak chęci do pracy i motywacji do jej poszukiwania,
- bezrobocie jako problem psychologiczny rodzin,
- niska motywacja do zmiany swojej sytuacji zawodowej,
- bezrobocie jako problem dużych grup społecznych,
- roszczeniowy stosunek do życia,
- alkoholizm wśród bezrobotnych.

Szanse

- współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- powiązanie programów dla bezrobotnych długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji,
- wzrost mobilności geograficznej i zawodowej.

Zagrożenia

- wzrost poziomu bezrobocia,
- wzrost zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- występowanie zjawiska osłabienia instytucji rodziny w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- wystarczająca kadra merytoryczna zatrudniona w systemie pomocy społecznej,
- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,

- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery publicznej i pozarządowej,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz dzieci i młodzieży,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie przez samorząd gminy działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- aktywność w poszukiwaniu przez pracowników służb społecznych środków pozabudżetowych,
- warunki sprzyjające prowadzeniu skutecznej pracy socjalnej,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,
- upowszechnianie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,
- brak analiz potrzeb dzieci i młodzieży,
- niedostateczna liczba ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie.

Szanse

- wzrastające znaczenie organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- szansa na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny dzięki członkostwu Polski w Unii Europejskiej,
- sprzyjające udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży przeniesienie części uprawnień władzy centralnej na lokalne organy władzy,
- zadowalający poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych.

Zagrożenia

- rozpad więzi społecznych i zanik kontroli społecznej,
- występowanie zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu,
- dobrze przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- istnienie bazy lokalowej oraz bazy leczenia odwykowego,
- wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką uzależnień,
- udział społeczności lokalnej w działaniach pomocowych,
- współpraca z Kościołem na polu niesienia pomocy osobom uzależnionym.

Słabe strony

- deficyt miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- dostateczny dostęp osób uzależnionych do informacji o możliwych formach pomocy.

Zagrożenia

- ograniczone możliwości sprostania potrzebom osób uzależnionych,
- nieskuteczność i nieefektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- występowanie oznak zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- określony standard usług dla osób starszych,

- dostateczny dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- dobry dostęp do domów pomocy społecznej,
- możliwość realizowania się osób starszych w organizacjach samopomocowych,
- działalność wolontariuszy udzielających wsparcia osobom starszym.

Słabe strony

- ograniczenia kadrowe służb pomocowych utrudniające świadczenie pomocy osobom starszym,
- marginalizowanie problemów osób starszych,
- brak w gminie małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniową,
- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- niemożność kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej,
- ograniczona działalność w zakresie poprawiania sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osobom starszym,
- niski poziom życia osób starszych.

Szanse

- dostęp do szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych,
- dostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- koordynacja działań podmiotów świadczących usługi na rzecz osób starszych,
- wpływ postępu w medycynie na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych,
- system prawny regulujący funkcjonowanie nowych form pomocy społecznej dla osób starszych szansą na poprawę warunków ich życia.

Zagrożenia

- wzrastająca liczba osób samotnych,
- niedostosowana do osób starszych infrastruktura,
- niedokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- występowanie problemu ujawniających się enklaw starości,

- migracja ludzi młodych na inne tereny,
- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych,
- funkcjonowanie w sferze niepełnosprawności aktywnie działających organizacji pozarządowych, z którymi współpracują instytucje samorządowe,
- dobry przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy.

Słabe strony

- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych oraz oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- stabilna liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- ograniczona działalność w zakresie edukowania o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- deficyt wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej oraz wyspecjalizowanych pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- nieodpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE SAMORZĄDOWE

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie mieszkańcom gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej mieszczący się w Sierpcu przy ul. Jana Pawła II 5. Podmiotem prowadzącym jednostkę jest Gmina Sierpc. Ośrodek, działając m.in. na podstawie ustawy o pomocy społecznej, koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

Kadra zatrudniona w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sierpcu (kierownik, 4 pracowników socjalnych, 4 innych pracowników oraz 16 opiekunek wykonujących usługi opiekuńcze) uczestniczy w różnych formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenie i warsztaty: „Przygotowanie projektu systemowego w ramach poddziałania 1.1 POKL”, „Prawne aspekty ośrodków pomocy społecznej”.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Na terenie gminy Sierpc funkcjonują 22 organizacje pozarządowe oraz jest 6 parafii Kościoła rzymskokatolickiego. Pomiedzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiedni akt prawa miejscowego, dotyczącymi współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z organizacjami należącymi do

sektora pozarządowego w zakresie zlecenia realizacji zadań własnych, dofinansowania działalności statutowej organizacji, wsparcia rzeczowego i lokalowego oraz doradztwa i konsultacji.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są stowarzyszenia działające na terenie gminy Sierpc.

Tabela 7. Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie gminy

Lp.	Nazwa	Siedziba	Charakterystyka działania	Kategorie klienta
1.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Sudragi i Okolic	Sudragi, ul. Szkolna 10, 09-200 Sierpc	Wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego wsi Sudragi i okolic. Wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym	Społeczność lokalna
2.	Ludowy Klub Sportowy „Kasztelan” w Białym Błocie	Białe Błoto, 09-200 Sierpc	Organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów	Uczniowie, nauczyciele i rodzice
3.	Ludowo-Uczniowski Klub Sportowy „Piast” w Borkowie Kościelnym	Szkoła Podstawowa w Borkowie Kościelnym ul. Szkolna 2, 09-200 Sierpc	Organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów	Uczniowie, nauczyciele i rodzice
4.	Ludowo-Uczniowski Klub Sportowy „Trops”	Szkoła Podstawowa w Goleszynie, ul. Niepodległości 2, 09-200 Sierpc	Planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów	Uczniowie, rodzice nauczyciele i sympatycy
5.	Ludowy Klub Sportowy „Orzeł” w Goleszynie	Goleszyn, 09-200 Sierpc	Działalność sportowa	Młodzież i dorośli
6.	Caritas	ul. Plac Chopina 13, 09-200 Sierpc	Pomoc charytatywna	Rodziny w trudnej sytuacji materialnej
7.	Związek Harcerstwa Polskiego, Hufiec Sierpc	ul. Braci Tułodzięckich 9, 09-200 Sierpc	Organizacja pożytku publicznego o charakterze wychowawczym	Dzieci, młodzież, dorośli
8.	Polski Czerwony Krzyż	ul. Narutowicza 17a, 09-200 Sierpc	Pomoc charytatywna, dobroczynność	Osoby w trudnej sytuacji materialnej

9.- 22.	14 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej	Bledzewo, Borkowo Kościelne, Borkowo Wielkie, Dąbrówki, Dziembakowo, Goleszyn, Gorzewo, Grodkowo Zawisze, Piastowo, Studzieniec, Sudragi, Susk, Warzyn Skóry, Żochowo	Działalność mająca na celu zapobieganie pożarom, udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz w czasie innych klęsk i zdarzeń, informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi	Społeczność lokalna
------------	--	---	---	------------------------

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Sierpc korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zespół przygotowujący dokument uznał, iż w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania służące wzmocnieniu mieszkańców gminy w samodzielnym rozwiązywaniu własnych problemów poprzez rozwój aktywności społecznej i obywatelskiej.

Równie istotne jest podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodziny. W tym zakresie należy przeciwdziałać dysfunkcjom opiekuńczo-wychowawczym, które osłabiają rodziny, a tym samym nie pozwalają w pełni zaspokoić potrzeb rozwojowych dziecka.

Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom dotkniętym lub zagrożonym ubóstwem, bezrobociem i bezdomnością, a także ludziom starszym i niepełnosprawnym – grupom szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie

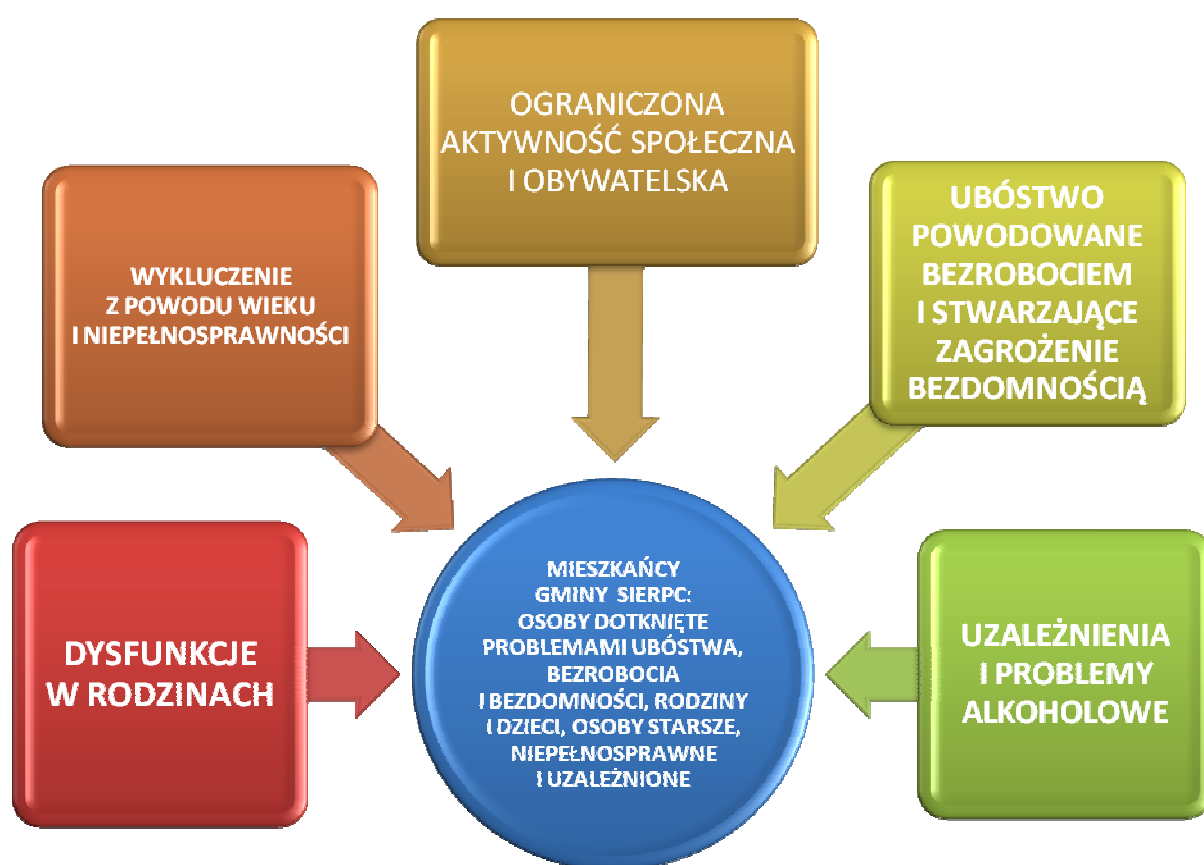

społeczne. Istotnym zagadnieniem jest również przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

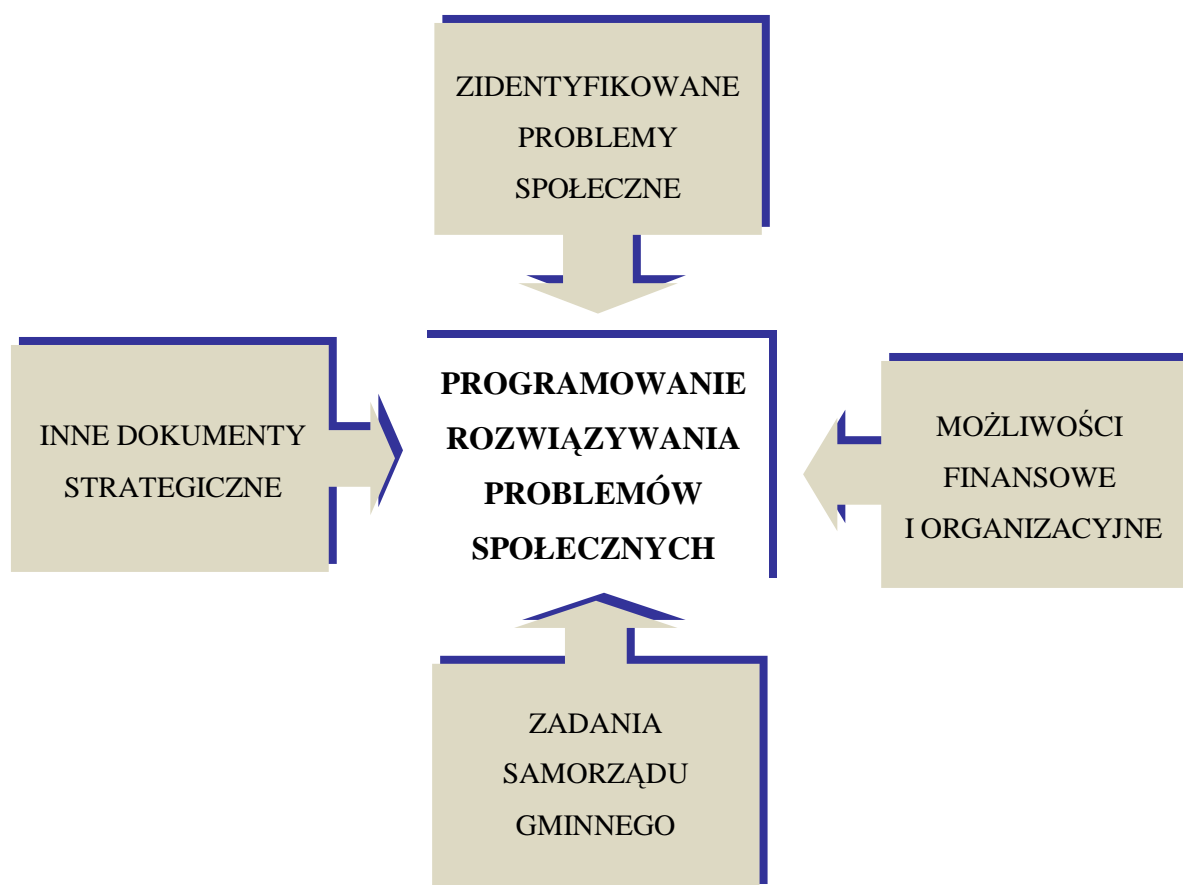
Poniższy diagram przedstawia problemy społeczne gminy Sierpc które należy rozwiązać w ramach lokalnej strategii.

Diagram 2. Problemy społeczne gminy Sierpc, które należy rozwiązać w ramach lokalnej strategii

Poniższy diagram przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

Diagram 3. Związek zidentyfikowanych problemów społecznych z programowaniem działań

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

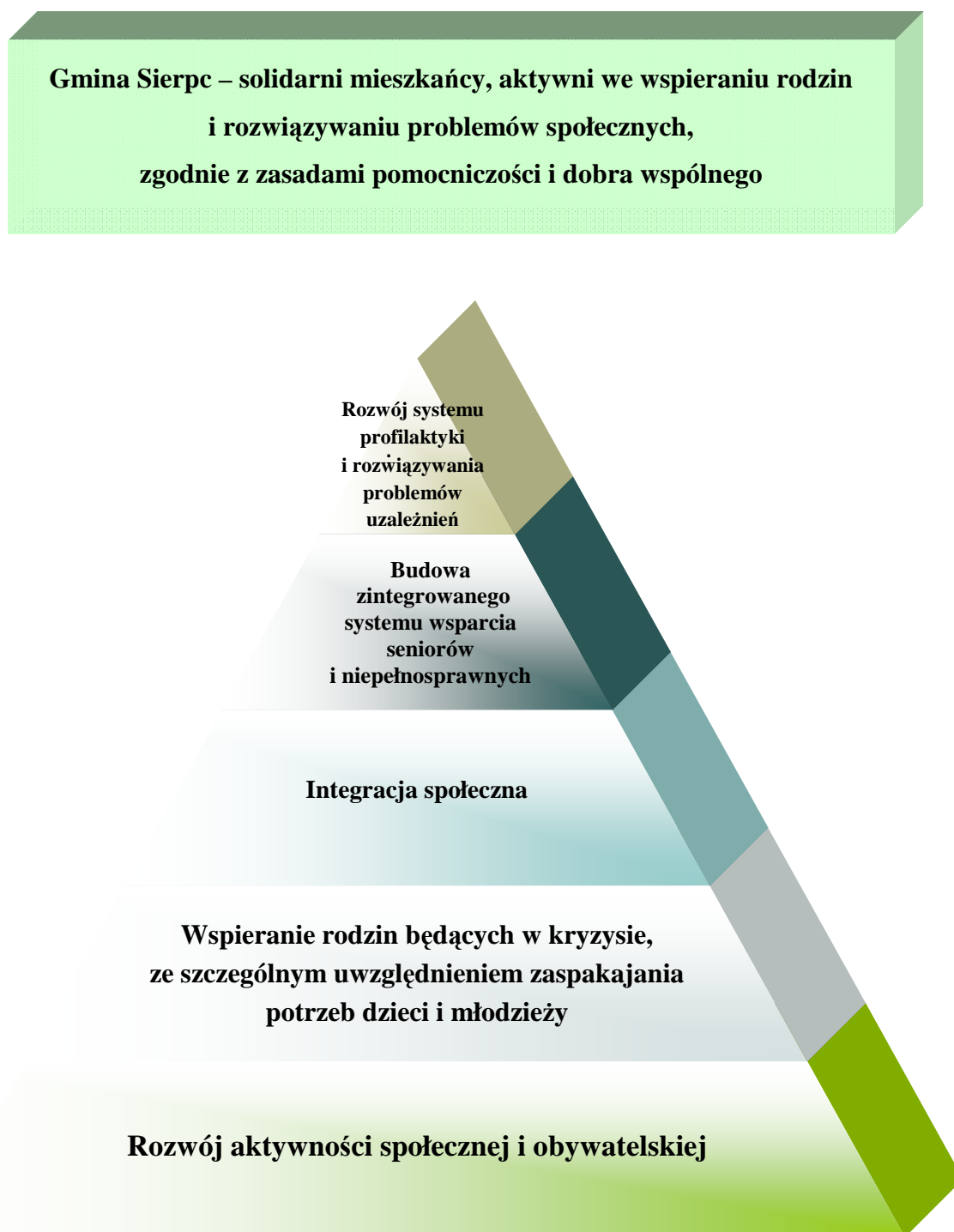
W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**GMINA SIERPC – SOLIDARNI MIESZKAŃCY,
AKTYWNI WE WSPIERANIU RODZIN
I ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH,
ZGODNIE Z ZASADAMI POMOCNICZOŚCI
I DOBRA WSPÓLNEGO**

Diagram 4. Związek misji z celami strategicznymi

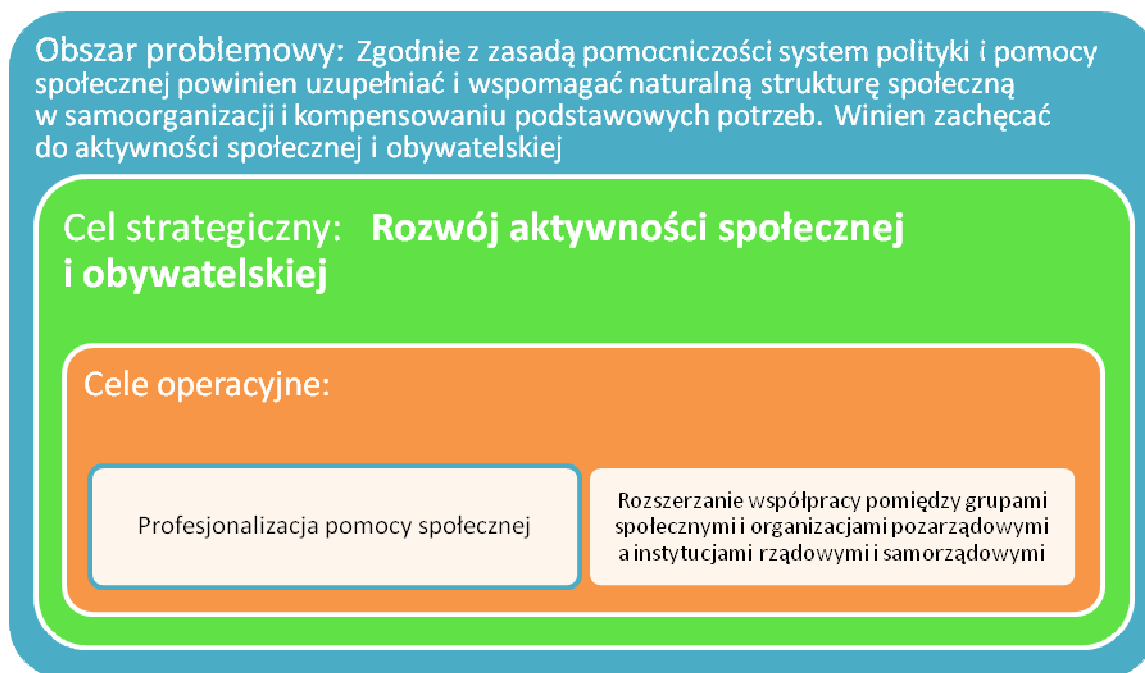
Związek misji z celami strategicznymi przedstawiono w formie diagramu ostrosłupowego, uzależniając położenie poszczególnych celów strategicznych od liczby mieszkańców gminy, w stosunku do których adresowane będą cele operacyjne i kierunki

działań zawarte w części programowej strategii. Cel strategiczny nr 1 dotyczący rozwoju aktywności społecznej i obywatelskiej obejmuje zdecydowaną większość mieszkańców, dlatego stanowi podstawę ostrosłupa, kolejne cele, oczywiście są nie mniej ważne, ale za każdym razem obejmują one wybrane – nieco mniejsze – grupy społeczne. Należy przyjąć, że zestawienie ma charakter wyłącznie poglądowy. W praktyce wybrane rodziny i mieszkańcy będą mogli być obejmowani realizacją programów i projektów z dwóch, a nawet trzech celów strategicznych w zależności od pojawiających się problemów społecznych.

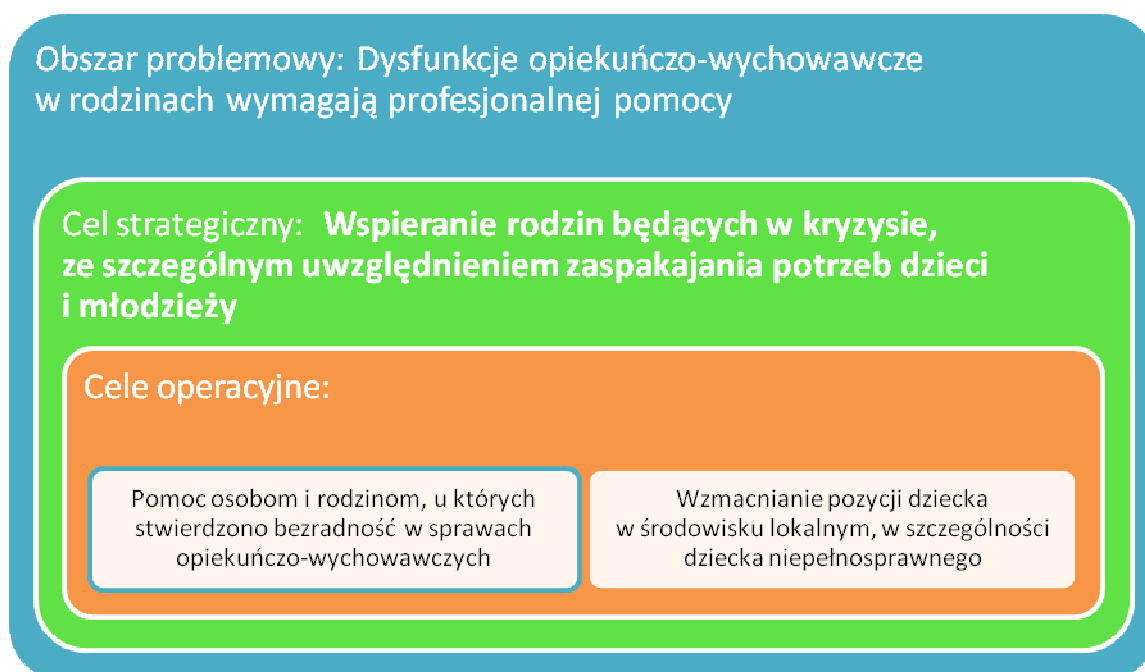
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Poniższe diagramy przedstawiają zidentyfikowane obszary problemowe oraz wyznaczone cele strategiczne i operacyjne.

Diagram 5. Obszar problemowy 1.

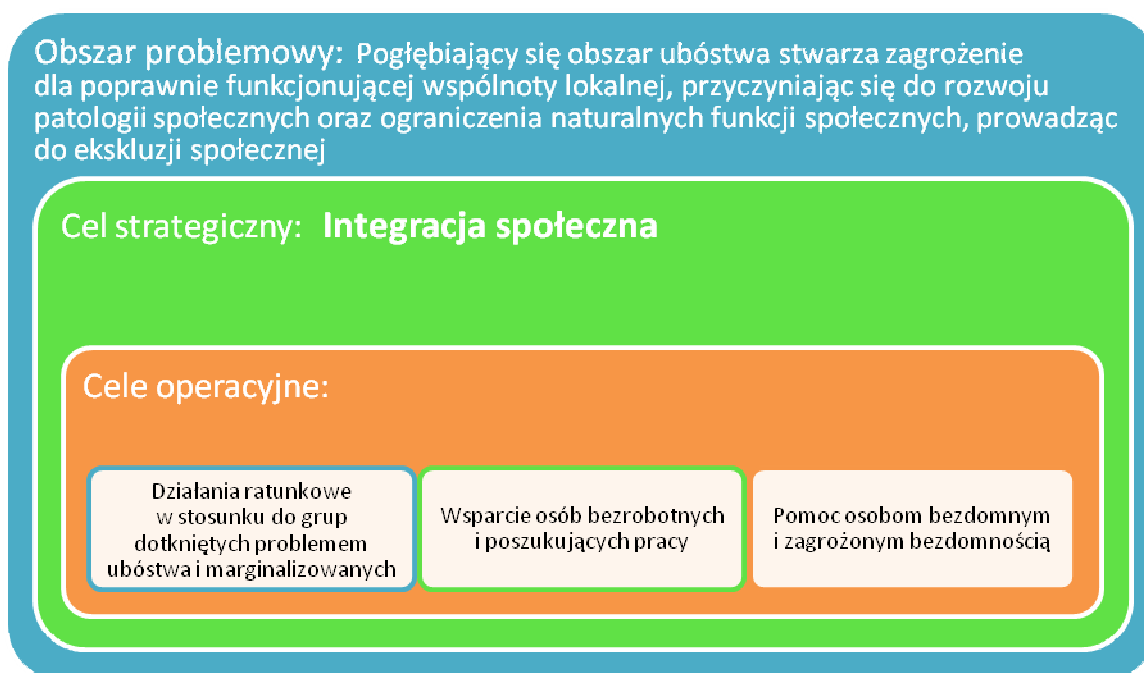

Diagram 6. Obszar problemowy 2.

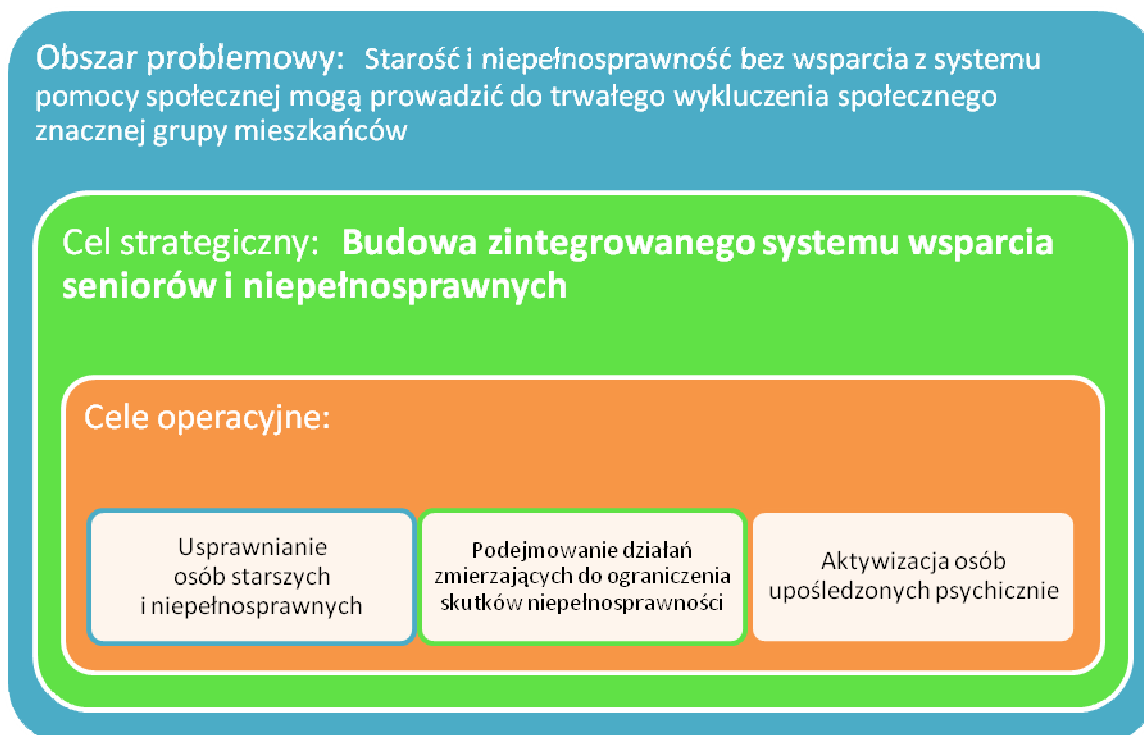

Diagram 7. Obszar problemowy 3.

Diagram 8. Obszar problemowy 4.

Diagram 9. Obszar problemowy 5.

Obszar problemowy: Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych

Cel strategiczny: Rozwój systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Cele operacyjne:

Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień

Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują, m.in. przeciwdziałanie przemocy domowej

Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi

Obszar problemowy 1:

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspierać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb. Winien zachęcać do aktywności społecznej i obywatelskiej.

Cel strategiczny 1.

Rozwój aktywności społecznej i obywatelskiej

Cele operacyjne:

1. Profesjonalizacja pomocy społecznej.
2. Rozszerzanie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczne wzmacnianie kadr Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez kształcenie i utrzymanie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.
3. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez internet, rozlepanie plakatów, organizowanie spotkań informacyjnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
2. Rozwijanie ruchu pozarządowego na terenie gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.
3. Wspieranie organizacyjne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
4. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwanie wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Obszar problemowy 2:

Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagają profesjonalnej pomocy.

Cel strategiczny 2.

Wspieranie rodzin będących w kryzysie, ze szczególnym uwzględnieniem zaspakajania potrzeb dzieci i młodzieży

Cele operacyjne:

1. Pomoc osobom i rodzinom, u których stwierdzono bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Wzmacnianie pozycji dziecka w środowisku lokalnym, w szczególności dziecka niepełnosprawnego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Zintensyfikowanie i rozwój pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
3. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności sądem rodzinnym oraz kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).
2. Systematyczne współdziałanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
3. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin ubogich, zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją.

4. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (zajęcia muzyczne, plastyczne, koła zainteresowań, turnieje sportowe, festyny rodzinne, wycieczki, zwiększenie dostępności Gminnej Biblioteki Publicznej w Bledzewie i jej filii w Studzieńcu, Goleszynie i Borkowie Kościelnym) przy wykorzystaniu bazy lokalowej placówek szkolnych oraz zaplecza sportowego gminy.
5. Opracowanie i realizacja gminnego programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki pomocy społecznej i placówki oświatowe.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Obszar problemowy 3:

Pogłębiający się obszar ubóstwa stwarza zagrożenie dla poprawnie funkcjonującej wspólnoty lokalnej, przyczyniając się do rozwoju patologii społecznych oraz ograniczenia naturalnych funkcji społecznych, prowadząc do ekskluzji społecznej.

Cel strategiczny 3.

Integracja społeczna

Cele operacyjne:

1. Działania ratunkowe w stosunku do grup dotkniętych problemem ubóstwa i marginalizowanych oraz działania zapobiegające w stosunku do grup znajdujących się na pograniczu minimum socjalnego.
2. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.
3. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Zmniejszanie skutków ubóstwa i bezrobocia poprzez systematyczną pomoc finansową i rzeczową realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Systematyczne doszkalcenie pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Objęcie pracą socjalną osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem bezrobotnych kobiet), aby zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia.
2. Rozwijanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmującej m.in. organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, szkoleń i kursów umożliwiających zmianę i podniesienie kwalifikacji zawodowych.
3. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje integracji i pomocy społecznej oraz rynku pracy.

4. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3:

1. Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych poprzez: pracę socjalną, polegającą m.in. na poradnictwie.
2. Zapewnienie schronienia dla osób pozbawionych mieszkania poprzez współdziałanie z organizacjami pozarządowymi.
3. Prowadzenie działań osłonowych na rzecz osób bezdomnych – m.in. pomoc materialna, rzeczowa, medyczna, poradnictwo specjalistyczne, opracowywanie i realizowanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Obszar problemowy 4:

Starość i niepełnosprawność bez wsparcia z systemu pomocy społecznej mogą prowadzić do trwałego wykluczenia społecznego znacznej grupy mieszkańców.

Cel strategiczny 4.

Budowa zintegrowanego systemu wsparcia seniorów i niepełnosprawnych

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
3. Aktywizacja osób upośledzonych psychicznie.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców będących w wieku poprodukcyjnym oraz niepełnosprawnych.
2. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu ich zamieszkania, w szczególności poprzez: propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia.
3. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym, m.in. poprzez opracowywanie projektów socjalnych promujących integrację społeczną.
4. Wsparcie materialne, żywnościowe i transportowe dla osób w podeszłym wieku, samotnych i niepełnosprawnych.
5. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne.
6. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
  - likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
  - aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych (m.in. poprzez utworzenie sali ćwiczeń oraz ścisłą współpracę z warsztatami terapii zajęciowej).

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Obszar problemowy 5:

Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 5.

Rozwój systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Cele operacyjne:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują, m.in. przeciwdziałanie przemocy domowej.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
2. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
3. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży) odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.
4. Prowadzenie edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
5. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania narkomanii.
6. Przeciwdziałanie przemocy domowej – opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki pomocy społecznej, placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez wójta.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł

korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

1. W obszarze dotyczącym ludności:
  - przyrost naturalny na 1.000 osób,
  - saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
  - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
  - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
  - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
  - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
  - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
  - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
  - głębokość ubóstwa,
  - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
  - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
  - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,

- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które

Rada Gminy rocznie będzie przeznaczala na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).

- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.4. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowane projekty powstały w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawiamy je na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawcy projektów pozyskają na nie środki finansowe. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom miasta działającym w obszarze polityki społecznej.

PROJEKT 1.

„Zasady partycypacji społecznej”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Gminna Biblioteka Publiczna w Sierpcu zs. w Bledzewie, Bledzewo 11, 09-200 Sierpc.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Gminna Biblioteka Publiczna w Sierpcu zs. w Bledzewie, Bledzewo 11, 09-200 Sierpc.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

1. Rozwiązywanie problemów społecznych.
2. Dialog społeczny.
3. Wspieranie społeczności lokalnej w walce z patologią.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- konsultacja społeczna sposobów rozwiązywania problemów społecznych,
- zwiększenie prawdopodobieństwa trafnych decyzji władz lokalnych,
- rozwiązywanie problemów społecznych z udziałem mieszkańców gminy,
- usprawnienie komunikacji słownej samorządu lokalnego z mieszkańcami gminy,
- stworzenie stowarzyszeń i fundacji na rzecz rozwiązywania problemów.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Osoby: bezrobotne, uzyskujące niskie dochody, dotknięte problemem uzależnień, niepełnosprawne, starsze, chore, samotne, samotnie wychowujące dzieci.

ZAKRES PROJEKTU

1. Spotkania władz gminy z przedstawicielami organizacji pozarządowych, sołtysami, radnymi w sprawie opracowania programu.
2. Powołanie zespołu konsultacyjnego.
3. Ustalenie zasad koordynacji, monitoringu, sprawozdawczości.
4. Analiza wyników.
5. Przyjęcie programu w formie Uchwały Rady Gminy.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- Gminna Biblioteka Publiczna,
- szkoły podstawowe,
- gimnazja,
- funkcjonujące na terenie gminy firmy prywatne.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- 10.000 zł,
- 5 osób koordynujących projekt,
- 1 lokal wraz z wyposażeniem w sieć Internet.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

- 1 rok.

PROJEKT 2.

„Równy start w przyszłość”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Gimnazjum w Borkowie Kościelnym, Borkowo Kościelne, ul. Szkolna 2, 09-200 Sierpc,
gimnazjum_borkowo@poczta.fm

WCZEŚNIEJSZE DOŚWIADCZENIA WNIOSKODAWCY W REALIZACJI ZADAŃ

- organizowanie zajęć wyrównawczych dla uczniów z trudnościami w nauce,
- organizowanie kół zainteresowań dla najzdolniejszych uczniów,

- udział szkoły w projekcie „Sokrates – Comenius” (2002-2005).

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Gimnazjum w Borkowie Kościelnym i Gimnazjum w Susku.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- wyrównywanie dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia,
- objęcie doradztwem zawodowym i opieką psychologiczno-pedagogiczną 80 uczniów,
- wdrożenie programu dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych,
- uczestnictwo w wycieczkach tematycznych i Letnich Warsztatach Naukowych,
- doposażenie ww. szkół w nowoczesne materiały dydaktyczne.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Skorzystają gimnazjaliści uczący się na terenie gminy Sierpc. Działaniami wspierającymi objętych będzie 40 uczniów uzdolnionych w kierunku przedmiotów matematyczno-przyrodniczych i informatycznych oraz 40 uczniów mających problemy w przyswajaniu wiedzy z ww. przedmiotów.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- Uniwersytet Warszawski,
- Powiatowy Urząd Pracy w Sierpcu,
- Liceum Ogólnokształcące w Sierpcu,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sierpcu,
- Szkoła Języków Obcych „Poliglota” w Sierpcu.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- adaptacja i remont pomieszczenia biurowego,
- transport uczniów,
- zatrudnienie 7 osób na ¼ etatu w celu prawidłowej realizacji projektu,
- wynajem (wkład niepieniężny) sal o przeznaczeniu szkoleniowym w Gimnazjum w Borkowie Kościelnym i Gimnazjum w Susku.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

- wrzesień 2008 r. – czerwiec 2009 r.

PROJEKT 3.

„Świetlica środowiskowa w każdej wsi”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Szkoła Podstawowa w Borkowie Kościelnym, Borkowo Kościelne, ul. Szkolna 2,
09-200 Sierpc.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Remizy strażackie.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Organizacja czasu wolnego w godzinach popołudniowych dla dzieci i młodzieży.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- dostęp do komputerów, sieci Internet,
- zatrudnienie pedagoga – możliwość odrabiania prac domowych,
- dostęp do prasy.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Dzieci i młodzież ze środowisk wiejskich.

ZAKRES PROJEKTU

1. Świetlica środowiskowa dla ok. 20 osób.
2. Wyposażenie w komputery i sieć Internet.
3. Prenumerata czasopism.
4. Ciepły posiłek.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- Ochotnicza Straż Pożarna.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- 10.000 zł,
- 5 osób koordynujących projekt,
- 1 lokal wraz z wyposażeniem w sieć Internet.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

- 1 rok.

PROJEKT 4.

„Plac zabaw i zielona klasa dla dzieci i młodzieży”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Wiesława M. Gańko, Szkoła Podstawowa w Goleszynie,
Goleszyn, ul. Niepodległości 2, 09-200 Sierpc, tel. (024) 275 84 80,
faks (024) 275 84 84, e-mail: spgoleszyn@neostrada.pl

WCZEŚNIEJSZE DOŚWIADCZENIA WNIOSKODAWCY W REALIZACJI ZADAŃ

- realizacja zadania remontowo-inwestycyjnego: remont Szkoły Podstawowej w Goleszynie oraz wyposażenie jednej klasy zerowej w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich – Edukacja „Dotacje na remont oraz wyposażenie szkół i świetlic szkolnych” w roku 2004.
- Realizacja projektu MENiS „Pracownie komputerowe dla szkół” w 2004 r.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Teren zielony przy Szkole Podstawowej w Goleszynie, od ulicy Niepodległości, przylegający do boiska (obecnie w obrębie placu budowy sali gimnastycznej).

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Rekreacyjne spędzanie czasu na świeżym powietrzu:

- w godzinach przedpołudniowych – plac zabaw dla dzieci klas 0-VI,
- zielona klasa dla uczniów klas I-VI,
- w godzinach popołudniowych – plac zabaw dla dzieci i młodzieży mieszkającej w Goleszynie i okolicy (pożyteczne i przyjemne wypełnienie czasu wolnego).

CELE SZCZEGÓŁOWE

- przygotowanie terenu – ogrodzenie niskim, drewnianym parkanem, wyrównanie powierzchni, nawiezenie ziemi ogrodowej, zasianie trawy, stworzenie zielonej architektury krajobrazu,
- w miejscach wyznaczonych ułożenie podłoża twardego pod ławy i ławki, tablicę, przyrządy do pomiarów meteorologicznych, stoły do tenisa stołowego;
- przygotowanie „postumentów” pod sprzęt rekreacyjny, drewniany (piaskownica, drabinki różnego typu, huśtawki),
- montaż sprzętu rekreacyjnego, odpowiednich regulaminów,

- w miesiącach wiosenno-jesiennych odbywają się zabawy dzieci na placu zabaw; zielone lekcje uczniów klas I-VI; czynne spędzanie czasu wolnego w godzinach popołudniowych.

BENEFICJENCI PROJEKTU

1. Uczniowie szkoły i nauczyciele:
  - klasy młodsze – zabawy, ćwiczenia ogólnorozwojowe na powietrzu,
  - klasy starsze – ćwiczenia sprawnościowe, podniesienie atrakcyjności zajęć lekcyjnych przeprowadzanych poza budynkiem szkoły,
2. Dzieci i młodzież z Goleszyna i okolic – czynne wypełnienie wolnego czasu w godzinach popołudniowych w miejscu bezpiecznym.
3. Rodzice, opiekunowie – możliwość zapewnienia dzieciom i młodzieży atrakcyjnego, czynnego wypoczynku.
4. Gmina Sierpc – kompleks obiektów rekreacyjno-sportowych dla społeczeństwa w jednym miejscu (stadion, boisko, sala gimnastyczna, plac zabaw i zielona klasa).

ZAKRES PROJEKTU

1. Projekt planu zagospodarowania terenu przeznaczonego pod plac zabaw i zieloną klasę;
2. Wykonanie prac wstępnych:
  - wyrównanie terenu,
  - ogrodzenie niskim, drewnianym parkanem,
  - nawiezenie ziemi ogrodowej,
  - zasianie trawy i obsadzenie krzewami, drzewami,
3. Utwardzenie podłoża:
  - ułożenie podłoża (kostka brukowa) pod ławy, ławki, tablicę, stoły do tenisa,
  - wykonanie postumentów betonowych pod sprzęt rekreacyjny.
4. Zagospodarowanie w sprzęt:
  - montaż sprzętu rekreacyjnego i przyrządów dydaktycznych,
  - ustawienie koszy na śmieci,
  - umieszczenie tablicy z regulaminem korzystania z obiektu,
  - prowadzenie monitoringu otoczenia.

5. Pełne wykorzystanie obiektu zgodnie z przeznaczeniem.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- gmina Sierpc,
- pracownicy interwencyjni gminy Sierpc,
- firmy usługowo-budowlane, warsztaty mechaniczne, właściciele,
- rodzice.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA PROJEKTU

- finanse – 50.000 zł,
- teren własny należący do Szkoły Podstawowej w Goleszynie, własność gminy Sierpc,
- część prac wykonanych w czynie społecznym i przez pracowników interwencyjnych gminy Sierpc.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- 3.000 zł – monitoring, bieżąca konserwacja sprzętu i zieleni (koszenie trawy, nawożenie roślin), uzupełnianie piasku w piaskownicy, utrzymanie czystości i ładu.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Uruchomienie projektu – wrzesień 2009 r. – maj 2010 r. (związane z zakończeniem budowy sali gimnastycznej).

Pierwsze dostrzegalne efekty – koniec czerwca 2011 r.;

Projekt atrakcyjny dla beneficjentów – od czerwca 2010 r. do wyeksploatowania.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.

SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW

Diagramy:

Diagram 1. Metodologia opracowania dokumentu strategii

Diagram 2. Problemy społeczne gminy Sierpc, które należy rozwiązać w ramach lokalnej strategii

Diagram 3. Związek zidentyfikowanych problemów społecznych z programowaniem działań

Diagram 4. Związek misji z celami strategicznymi

Diagram 5. Obszar problemowy 1

Diagram 6. Obszar problemowy 2

Diagram 7. Obszar problemowy 3

Diagram 8. Obszar problemowy 4

Diagram 9. Obszar problemowy 5

Tabele:

Tabela 1. Rodzaje świadczeń realizowanych przez GOPS w latach 2005-2007

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej przez GOPS w latach 2005-2007
(liczba osób w rodzinach)

Tabela 3. Zaliczki alimentacyjne przyznane przez GOPS w latach 2005-2007

Tabela 4. Dodatki mieszkaniowe wypłacone przez GOPS w latach 2005-2007

Tabela 5. Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej z terenu gminy

Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Tabela 7. Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie gminy

Wykresy:

Wykres 1. Ludność gminy w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Wykres 2. Ludność gminy według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Wykres 3. Ludność gminy według płci z końcem 2007 roku

Wykres 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy z końcem 2005 roku

Wykres 5. Struktura wiekowa mieszkańców gminy z końcem 2006 roku

Wykres 6. Struktura wiekowa mieszkańców gminy z końcem 2007 roku

Wykres 7. Wydatki GOPS-u na pomoc społeczną w gminie w latach 2005-2007

Wykres 8. Osoby objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2005-2007

Wykres 9. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2007 roku

Wykres 10. Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2007 roku (liczba osób w rodzinach)

Wykres 11. Struktura odbiorców pomocy społecznej w gminie powyżej 18 lat ze względu na aktywność zawodową w 2007 roku (według decyzji administracyjnych)

Wykres 12. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2005-2007 (liczba osób)

Wykres 13. Wydatki GOPS-u na świadczenia rodzinne w latach 2005-2007

Wykres 14. Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2007 roku

Wykres 15. Stopa bezrobocia w powiecie sierpeckim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2003-2007

Wykres 16. Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące z terenu gminy z końcem 2007 roku

Wykres 17. Bezrobotni z terenu gminy według wieku z końcem 2007 roku

Wykres 18. Bezrobotni z terenu gminy według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2007 roku

Wykres 19. Bezrobotni z terenu gminy według stażu pracy z końcem 2007 roku

Wykres 20. Bezrobotni z terenu gminy według wykształcenia z końcem 2007 roku

Wykres 21. Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w gminie w latach 2005-2007

Wykres 22. Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

Wykres 24. Osoby niepełnosprawne w gminie w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Wykres 25. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Wykres 26. Najczęściej popełniane przestępstwa na terenie gminy Sierpc od 1.08 do 31.12.2007 roku

Wykres 27. Środowiska zagrożone ubóstwem

Wykres 28. Przyczyny popadania w ubóstwo

Wykres 29. Środowiska zagrożone uzależnieniami

Wykres 30. Skala problemu uzależnień

Wykres 31. Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

Wykres 32. Problemy społeczne dotyczące osoby starsze

Wykres 33. Czy oferta pomocy osobom starszym jest wystarczająca?

Wykres 34. Czy osoby niepełnosprawne są akceptowane w środowisku lokalnym?

Wykres 35. Czy oferta pomocy osobom niepełnosprawnym jest wystarczająca?

Wykres 36. Problemy społeczne dotyczące osoby niepełnosprawne

Wykres 37. Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

Wykres 38. Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

Wykres 39. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Wykres 40. Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie

Wykres 41. Czy pomoc GOPS-u jest wystarczająca?

Wykres 42. Jaką formę wsparcia powinien oferować GOPS?

Wykres 43. Ocena pracy pracowników socjalnych

Wykres 44. Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?